Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807; з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200; з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 213. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 9-го ЛИСТОПАДА 1982 — ЦЕНТІВ 25 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 9, 1982 No. 213. VOL. LXXXIX.

Наталія Котович переобрана на президента УМІ

Ню Йорк, Н.Й. (Т.Б.). — В неділю, 24-го жовтня, тут відбувся Загальний з'їзд учителів Українського Музичного Інституту.

Головною темою нарад було 30-річчя УМІ, яке припадає на 1982-83 шкільний рік. З цієї нагоди плянується величавий концерт у Філядельфії, місті, де жив основник УМІ, проф. Роман Савицький, з участю соліста Метрополітальної опери Павла Плішки і концертової піяністки Лідії Артимів. З артистами переговорювала вже президент УМІ Наталія Котович.

Після полуденку учасники З'їзду побачили на екрані „Шкіци з минулого УМІ", а головно з життя і творчости композитора Володимира Грудина. Прозірки приготовив і давав коментарі Юрій Оранський з Філядельфії.

Під час З'їзду вибрано Управу і Раду директорів на шкільний рік 1982-83 в такому складі: Н. Котович — президент, Ірена Пелех — віцепрезидент і імпрезовий референт, Анастазія Жилава — секретар, Марія Мацькевич — касир, Дарія Каранович — педагогічний референт, Калина Чічка-Андрієнко — видавничий референт, Таїса Богданська — пресовий референт; д-р Богдан Лончина і Ярослав Лабка — Товариський суд; Богдан Перфецький і Лідія Шавяк — Контольна комісія. До Ради директорів ввійшли: Рафаїл Венке, Лідія Грабова, Галя Клим, Галя Мирошниченко, Юрій Оранський, Оксана Сімович, Лев Стругацький.

Після закриття З'їзду невтомні члени Батьківського комітету в Ню Йорку — голова Оксана Луцька, Стефанія Нагірна і Іванна Мачай — гостили вчителів кавою і солодким.

В Ню Йорку відзначать 70-річчя „Провидіння"

Ню Йорк, Н.Й. (В.Д.). — Як відомо, в цьому році минає точно 70 років від заснування Союзу Українців Католиків „Провидіння" в 1912 році під духовним патронатом першого українського католицького єпископа в Америці св.п. Сотера Ортинського. Перший Відділ СУК „Провидіння" імени св.Архистратига Михаїла був зорганізований в Ню Йорку.

Для гідного відзначення цього 70-річного ювілею СУК „Провидіння", Округи Ню Йорку й Ню Джерзі спільно відзначать цю річницю тут в неділю, 21-го листопада ц.р.

До участи запрошено Митрополита Стефана Сулика, Єпископа Стемфордської Епархії Василя Г. Лостена й Єпископа-Помічника Роберта Москаля, що був головним предсідником СУК „Провидіння" у передостанній каденції. У відзначенні візьмуть участь всі члени Головної Управи „Провидіння" з головним предсідником о. шамб. Степаном Чомком на чолі.

Святкування розпічнуться в церкві св. Юра о год. 12-ій по полудні Архиерейською Службою Божою і Панахидою за померлих членів СУК „Провидіння". Відтак відбудеться в шкільній авдиторії св. Юра святочний обід-бенкет, під час якого будуть привіти Владик, доповідь мґра Івана Базарка та по-англійськи адв. Степана Яреми, як теж привіти і спогади провидінців-піонерів. Буде також мистецька частина.

В обіжному листі за підписами головного предсідника о. шамб. С. Чомка, головного секретаря інж. Ігора Смолія і головного організатора Івана Дубіля, Головна Управа СУК „Провидіння" закликає всіх членів в Ню Йорку і Ню Джерзі „взяти масову участь в цьому святкуванні..., як вияв любови і признання для нашої Української Католицької Церкви та до єдиної української братської католицької організації".

Померла св. п. С. Олесницька

Ірвінґтон. Н.Дж. — У неділю, 6-го листопада 1982 року, померла тут у шпиталі Ірвніґтон Дженерал на 89-му році свого працьовитого та повного посвяти життя св. п. Софія з Ґуґлевичів Олесницька, вдова по св. п. Федорові Олесницькому. Покійна була членкою управи то головою Товариства Українських Жінок, згодом відділу Союзу Українок у Станиславові, директоркою кравецької робітні „Основа", довголітньою членкою управи „Українські Бесіди" та членом багатьох інших загально-громадських, харитативних, жіночих і політичних організацій в Україні та на поселеннях. Вона була особливо активною у допомогових акціях у користь українських політичних в'язнів і українського театрального мистецтва.

Св.п. Софія Олесницька

Панахида буде відправлена у вівторок, 9-го листопада, о год. 8-ій вечора в похоронному заведенні Литвин і Литвин, 1600 Стайвесант авеню в Юніон, Н. Дж. Похорон — у середу, 10-го листопада, в год. 8:45 ранку в тому ж похоронному заведенні, відтак в 9:30 з церкви св. Івана Хрестителя на цвинтар Еверґрін в Гилсайді, Н.Дж.

Покійна залишила синів Остапа і Юрія з дружинами, Ігоря; внуків і правнуків та ближчу і дальшу родину в ЗСА, Австралії, Канаді й в Европі.

Історія розділеної родини буде темою повісті

Олена Дельфус (зліва) і Лідія Ґреґ — дві сестри українки, що знайшли себе після тридцяти років.

Марія і Дмитро Вігаки (справа) із своїми друзями.

Джерзі Сиїті, Н.Дж. — В лютому 1982 року на відомій телевізійній програмі, що її передає станція Ей-Бі-Сі, під назвою „Це неймовірне!", глядачі бачили зворушливу першу зустріч двох сестер, що не знали про себе і не бачили одна одну через 30 років.

Сама по собі історія не перша того роду, але цікава вона тим, що тих сестер-українок розділили воєнні події Другої світової війни, а радше її наслідки.

Олена і Лідія, а краще Світляна і Людмила, як вони були охрищені, це діти запроторених до німецького табору праці молодих українців. Мати, Марія Тавриш, уродженка Києва, пізнала у таборі праці молодого українця Дмитра Вігака з Городка, біля Львова. Коротко після закінчення війни, вони обидвоє опинилися у таборі переміщених осіб в британській зоні Німеччини, де в наслідок голоду і злиднів, що їх зазнали під час війни, померли, осиротивши дві донечки.

На щастя, батько, вмираючи, підписав ще бажання, щоби сироти були адоптовані родинами у ЗСА. Ще перед смертю батька, який пережив свою дружину на три роки, обидві маленькі дівчинки були розділені і перебували або в лікарнях, або в сиротинцях в Німеччині. В 1951 році дівчаток віком 4 і 6 років було перевезено окремо до ЗСА. Олену адоптувала родина у Фльориді, а Лідію — в Лексінґтоні, Кентакі.

Так, не знаючи взаємно про своє існування, виростали обидві жінки і щойно в дозрілому віці почали вони шукати, незалежно одна від другої, за своїм „корінням". Це не було легко тому, що первісно у документах Олена мала прізвище мами Тавриш, а Лідія батька — Вігак. Після довгих і часами безнадійних розшуків вкінці за допомогою католицьких еміґраційних організацій, европейських і американських, як теж після поїздок до Европи, сестри відкрили правду про своїх кровних батьків, а після того про те, що їх є дві та що вони були адоптовані.

Вкінці нитки розшуків зійшлися і після телефонічної розмови Олена приїхала до Лексінґтону, щоб зустрітися вперше він-на-віч зі своєю сестрою Лідією.

Та зустріч після 30 років викликала широке зацікавлення серед журналістів і багато писали про неї в льокальній американській пресі. Але найбільше таки розголосу зворушлива історія двох жертв воєнних подій, українок, викликала через передання її у телевізії.

Саме почувши про неї, американська письменниця Пеґґі Бетті постановила використати історію життя двох сестер, як тему для своєї чергової повісті. Вона негайно сконтактувалася з ними, відбула вже ряд розмов та відвідин у Лідії Ґреґґ в Лексінґтоні і здобула повну співпрацю до своєї повісті. Книжка, як інформує дакцію письменниця, буде поділена на дві частини. В першій буде представлена німецька окупація України, вивезення батьків до таборів праці і життя їх там та в таборах переміщених осіб в Німеччині. В дальшому авторка плянує подати сумну історію маленьких дівчаток, що залишилися круглими сиротами та мандрували від одного до другого притулку для сиріт.

Друга частина книжки присвячена шуканням Олени та Лідії за своїм „корінням" і вкінці першій зустрічі в лютому 1982 року.

Авторка вже розпочала працю над своєю книжкою і щоб вона була якнайбільше достовірна апелює до всіх, що могли б допомогти їй інформаціями про родину Тавриш-Вігак, які жили в таборі біля Гамбурґу, як також про підложжя трагедії переміщених осіб, контактуватися з нею телефонічно або писемно. Писати можна англійською, німецькою або українською мовами на адресу: Peggy Beattie, 1164 Cleveland Ave., Park Hills, Ky. 41011.

КАНАДА ВИРІШИЛА ВИДАТИ ОБВИНУВАЧЕНОГО У ЗЛОЧИНАХ

Торонто, Онт. — Бувший офіцер Ґестапо Альберт Гельмут Раука, обвинувачений у вбивстві 11,584 литовських жидів, буде виданий Західній Німеччині для суду над ним. Головний суддя верховного суду провінції Онтаріо Ґреґорі Еванс видав розпорядження про екстрадицію 4-го листопада. Це є перша екстрадиція канадського громадянина з Канади. Це рішення відразу привітали групи жидів які критикували канадську занадто м'яку настанову трактування підозрілих нацистських злочинців, які, як вважають, проживають і скриваються в Канаді. „Важко сподіватися лагіднішого і сприйнятливішого розпорядження про видачу" — заявив Гамфрі, головний радник Канадського об'єднання пам'яті замучених, який вимагає видачі або суду в Канаді щонайменше над 1,000 нацистськими злочинцями, які, як заявляє ця організація, проживають в Канаді.

Альберт Г.Раука прибув до Канади 30 років тому і став канадським громадянином у 1956 році. Його обвинувачували у поданні фальшивих даних під час в'їзду до Канади.

Наказ про екстрадицію основується на правдоподібності, а не на доказах. Суд у Франкфурті звинувачує 74-літнього А.Рауку в п'ятьох особливих злочинах, які він зробив між 14-им серпня 1941 року і 25-им грудня 1943 року.

А. Раука початково прибув до Канади на сільсько-господарські роботи, після цілого ряду зайнять, він став співвласником мотелю у містечку Гантсвілл, у провінції Онтаріо, який він продав 10 років тому і як пенсіонер проживав у Норт Йорку, передмісті Торонто.

В ІРАНІ ВІДСВЯТКУВАЛИ НЕСЛАВНЕ ТРИРІЧЧЯ

Ню Йорк, Н. Й. — У четвер, 4-го листопада минуло три роки з того дня, коли американський дипломат, Морчед Кеннеді, мол., стояв при своєму вікні в посольстві ЗСА в Теґрані та бачив на вулиці внизу „море фанатичних облич", — як він потім висловився. Потім він почув „знищимо їх", вигуки „студентів", а відтак товпа вдерлась до будинку, забрала його та його колеґ закладниками.

Цього року, також в четвер, 4-го листопада, в третю річницю нападу на американське посольство товпи теґранців знову прийшли під посольство, але цього разу облич було менше, вони були не такі фанатичні, а голоси не були такі горляні. Більшість демонстрантів цього року — це шкільні діти, звільнені скоріше із-за занять, щоб відсвяткувати приниження Америки, яка, як їх вчать, є „великим сатаною". Кореспонденти інформують, що було 20,000 або 30,000 демонстрантів, вони також несли портрети аятолли Хоені, співали антиамериканські пісні, несли паперові американські прапори, де зірки були замінені бомбами, доляровими банкнотами, зірками Давида; було також декілька транспарантів англійською мовою. На одному було написано: „ЗСА нічого не можуть зробити".

Основний організатор і керівник демонстрації Хоені, який три роки тому інстиґував фанатичних „студентів" при захопленні посольства, тепер тільки заявив, що цьогорічна демонстрація означає „перемогу пригнобленого народу над надпотугою". Іранська революція потрясла до основ цю надпотугу — запевняв натовп Хомейні.

БРЕЖНЄВ ВДРУГЕ ПОГРОЖУЄ ЗАХОДОВІ

Москва, СССР. — Використовуючи річницю большевицької революції в Росії, Леонід І. Брежнєв, повторив бажання Совєтського Союзу продовжувати детант, але одночасно заявив, що „нищівний удар відплати" жде всякого потенціяльного аґресора.

У прозорому натяку очевидно на Адміністрацію президента Роналда Реґена, совєтський лідер додав: „Наша могутність і пильність охолодить, я думаю, гарячі голови деяких імперіялістичних політиків".

Це вже другий раз на протязі 12-ох днів Брежнєв уживає незвичайно гострий і грубий тон, коли говорить про ЗСА.

Промова Брежнєва була виголошена на прийомі в Кремлі з нагоди 65-ої річниці большевицької революції в 1917 році в Росії. Разом з Брежнєвим на трибуні мавзолею Леніна були інші керівники Кремля, які дві години слідкували за військовою парадою і демонстрацією військової сили — колонами танків, ракет та іншої військової техніки.

ПОСИЛИВСЯ ТИСК НА ПОЛІТИКУ РЕҐЕНА

В кінці жовтня оборонна політика уряду президента Роналда Реґена зазнала подвійного тиску, але з протилежних боків: небезпеки посиленого збросння Совєтського Союзу, обіцяного кремлівським генералам Леонідом І. Брежнєвим і нахил до одностороннього пацифізму Американської Католицької Церкви.

Два дні після того, як Католицька Церква висловила сумнів щодо моральности ядерних зброєнь, Брежнєв об'явив, що Совєтський Союз мусить збільшити свій арсенал. Одна офіційна особа Білого Дому висловила міркування, що Брежнєв хоче більше, ніж запевнити своїх генералів, що Москва не відстане від Америки в гонці зброєнь. Цей речник пояснив, що совєтський лідер надіється також роздмухати вогонь, який розгорівся в ЗСА за замороження ядерених зброєнь.

Секретар оборони Каспар Вайнберґер вказав на прямий зв'язок між американськими сторонниками замороження і промовою Брежнєва в Кремлі. Підкреслюючи заклик совєтського лідера до більшої боєготовости, К. Вайнберґер заявив: „Це говорить більше, ніж все інше, що ми можемо сказати проти переходу до замороження". Секретар Оборони намагався прийти до порозуміння з католицькими єпископами, які виступають проти гонки зброєнь з теологічних міркувань. Заклики Вайнберґера не мали впливу на п'ятиособовий противоєнний комітет єпископів, який 25-го жовтня опублікував заяву, називаючи деякі елементи ядерної стратегії ЗСА „неморальними".

Комітет, керований архиєпископом Чикаґо Джозефом Л. Бернардіном заявив, що його позиція основується на генезі: „Руйнівна потенціяльна могутність ядерних держав загрожує суверенності Бога над світом, який Він створив. Ми можемо знищити Його твір", — заявили єпископи.

В Америці

У ПІСЛЯВИБОРНОМУ ПЛЯНІ ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена включені дві подорожі — перша до Південної Америки з метою відновити свій авторитет державного провідника після бурхливої передвиборчої кампанії. У другій своїй подорожі, що відбудеться у 1983 році до Азії, Президент, правдоподібно, омине Китайську Народну Республіку, щоб у такий спосіб остерегти Пекін — не горнутися до Совєтського Союзу.

ДЕРЖАВНІ АҐЕНТИ ПИЛЬНО СТЕЖАТЬ за офіційними особами деяких компаній, що мають великі фінансові клопоти й поширені закордонні контакти. Аґенти підозрівають, що й інші комерсанти пробуватимуть розв'язати свої фінансові труднощі і здобути необхідні їм фінанси подібним до „розв'язки ДеЛорієна" шляхом, тобто — нелеґальним продажем наркотиків.

У ПРИБЛИЖЕНИХ ДО ПРЕЗИДЕНТА КОЛАХ вважають, що у випадку, якби сенатор Едвард Кеннеді дістав номінацію від Демократичної партії у наступних президентських виборах, це цілком напевно переконає президента Реґена кандидувати на другу каденцію.

ДОРАДНИКИ ПРЕЗИДЕНТА РОНАЛДА РЕҐЕНА вважають, що найбільший виклик йому прийде в двох наступних роках з правого крила — очікується, що ймовірні кандидати на президента країни з ультраконсервативного крила Республіканської партії, як наприклад, Джек Кемп, Джессі Гелмс й інші, збільшать свої атаки на Президента.

ДОРАДНИКИ В БІЛОМУ ДОМІ ЗАЯВЛЯЮТЬ, ЩО зайдуть деякі зміни у наслідок випадку з Нобелівським лавреатом економістом Джорджом Стіґлером, який, як відомо, відразу після зустрічі з Президентом зневажливо висловився про економічну політику Реґена на пресовій конференції у Вашінґтоні. Починаючи відтепер неполітичні відвідувачі Білого Дому будуть попереджені, щоб вони не вдавалися у контроверсійні розмови зі спритними кореспондентами.

ГОСТРА ПРОМОВА ПЕРШОГО СЕКРЕТАРЯ ЦК КПСС і голови Президії Верховної Ради СССР Леоніда Брежнєва, в якій він загрозив далі розбудовувати збройний арсенал Совєтського Союзу, була несподіванкою для Білого Дому. Урядові особи вважають, що, як наслідок цієї промови, вигляди на позитивну розв'язку справи нуклеарного роззброєння під час американсько-совєтських переговорів в Женеві дуже змаліли.

ПІД ЧАС ОБГОВОВЮВАНЬ В БІЛОМУ ДОМІ кандидатів на високі державні пости, все частіше згадують двох представників жіноцтва — Фейт Виттлсі, амбасадора до Швайцарії, і посадника Фініксу Марґарету Генс.

ДО ДЕПАРТАМЕНТУ СКАРБУ ЗСА УЖЕ НАСПІЛИ замовлення на три пропам'ятні монети на 1984 рік літніх Олімпійських ігрищ у Лос Анджелесі, Каліфорнія. Уже можна набувати дві срібні однодоларові монети, датовані 1983 та 1984 роками, як рівнож 10-долярові монети, з датою 1984 року, — це буде перша золота монета передана в обіг Америкою за останні 50 років. Ціна срібної монети з 1983 року — 24 доляри і 95 центів.

У світі

КОРОЛЬ ЙОРДАНІЇ ГУССЕЙН, ОПИНИВШИСЬ перед новою непевністю після війни в Ливані, вважає, що арабські країни, палестинці, американці та ізраїльці мусять зробити якийсь новий рішучий крок для полагодження неспокійного становища на Близькому Сході. Побоюючись нових війн та внутрішніх заворушень в арабському світі та фактичної окупації арабських територій Ізраїлем, король намагається стати активним учасником у запропонованому американцями мирному процесі, якщо Ізраїль змінить своє становище. Король не зробив жадної офіційної заяви, але на протязі останніх тижнів він висловив свої погляди офіційним особам та відвідувачам його країни.

АРХИЄПИСКОП ЮЗЕФ ҐЛЄМП, КАТОЛИЦЬКИЙ примас Польщі, повернувся з Риму після зустрічі з Папою Іваном Павлом II і відразу закликав до переговорів між Католицькою Церквою та урядом. Його заклик прозвучав саме в той час, коли профспілкові лідери забороненої „Солідарности" плянують нову пробу сил з режимом військової диктатури. Як відомо, на 10-го листопада вони заповіли демонстративний страйк.

ДВІ НЕВІДОМІ ОСОБИ У ЧЕТВЕР, 4-ГО листопада, проїжджаючи на мотоциклі попри автомобіль, де був високий чином еспанський генерал, чергою вистрілів з автоматичної зрбої вбили його. Новою жертвою тероризму був 63-літній генерал Віктор Ляґо Роман, Командир відбірної бронетанкової дивізії брунетів, яка розташована в околицях Мадриду.

ПОРТРЕТ АНДРІЯ Р. КИРИЛЕНКА БІЛЬШЕ НЕ вивішують разом з портретами інших членів політбюро Комуністичної партії Совєтського Союзу. Цього року його пропустили, коли почали прикрашати вулиці Москви для свуткування 65-ої річниці большевицької революції в Росії. А. Кириленко був членом політбюро, секретарем партії, відповідальним за керівництво промисловістю. Його довгий час вважали можливим наслідником Брежнєва на пості генерального секретаря партії, але постійна відсутність Кириленка в суспільному житті від минулої зими та пізніші слухи про поганий стан його здоров'я давали основу для припущення, що він „піде у відставку".

ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТІ ІРАКУ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, що іранський наступ на іракські позиції не мав жадного успіху, іранські війська не зуміли перейти кордону і перенести театр воєнних дій на іракську територію. Іранські повідомлення також вперше від понеділка, 1-го листопада, не повідомляють про здобуття території.

МОРСЬКА ПІХОТА ЗСА РОЗПОЧАЛА СВОЮ поширену функцію в Ливані, висланням 11-ох піхотинців у 4-ох джіпах для патрулювання християнської східньої частини Бейруту. Американські війська допомагають ливанським урядовим військам перебрати контроль над східнім Бейрутом, який дотепер був під контролем християнської міліції.

У БІЛОМУ ДОМІ ЗАТУРБОВАНІ непоступливим становищем, продиктованим головним чином, політичними мотивами по відношенні до справи Фальклядських островів прем'єр-міністра Великобританії Марґарети Тачер. Проволікання справи замирення Великобританії з Арґентиною затримує зусилля ЗСА поліпшити стосунки з країнами Південної Америки, прибічниками Арґентини.

СЬГОДНІ СТУДЕНТИ, ЯКІ ВІДЗНАЧАЮТЬСЯ знанням грецької і латинської мов, швидко можуть знайти працю. Речники Крайового координаційного бюра греки та латини повідомили, що останньо в середніх школах і коледжах зросло велике пожвавлення та зацікавлення студіями греки і латини, а це викликало серйозну недостачу учительських сил у цій ділянці. Дійшло навіть до такого курйозу, що представники деяких шкіл роз'їжджають по студентських кемпусах у пошукуванні за компетентними вчителями із цих предметів.

ДРУЖИНА ДЖАНА ДЕЛОРІЄНА, КОЛИШНЬОГО екзекутивного урядовця корпорації Дженерал Моторс, обвинуваченого в нелеґальному посіданні кокаїни, повідомила, що її чоловікові запропонували 1 мільйон долярів за виключене право зробити фільм з його життя, і цю пропозицію розглядають тепер адвокати ДеЛорієна.

ПІДРАХУНКИ ГОЛОСІВ ВИБОРІВ, ЩО ВІДБУЛИСЯ 2-го листопада, виказали, що демократи здобули перемогу й опанували стейтові асамблеї у ще 11-ох стейтах, звівши цим майже нанівець перемогу Республіканської партії у середині 1970-их років. Демократи тепер контролюватимуть обидві палати — сенат і асамблею — в 34-ох стейтах, а крім того вони мають 34 губернаторів стейтів. Республіканці контролюватимуть тільки 10 асамблей і 16 губернаторств.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Поворот до холодної війни

Недавно Леонід Брежнєв, який сполучає становища генерального секретаря (голови) компартії СССР із становищем президента імперії Совєтського Союзу, викликав на Кремль кругло 500 старшин із верхівки збройних сил СССР, включно з маршалом Дмітрієм Устіновим, міністром військових справ, і виголосив до них 20- хвилинну промову, найгострішу і найрізкішу з усіх протиамериканських промов, що їх виголосив був він чи будь-котрий інший большевицький вельможа. Брежнєв обіцяв своїм слухачам, що потреби совєтського війська стоятимуть на першому місці турбот компартії і уряду і таврував теперішній американський Уряд за „доведення до небувалих висот" зброєння, яке „прямує до нуклеарної війни". Водночас Брежнєв скаржився на „грубість" президента Роналда Реґена, — і західні коментатори вважають, що Брежнєв мав тут на увазі відмову президента Реґена стрінутися з Брежнєвим, поки не зміниться совєтська поведінка, як теж обвинувачування Президентом Москви в тероризуванні польського народу. Проте у тій своїй 20-хвилинній промові Брежнєв не згадав, чому властиво Америка за теперішнього Уряду збільшила видатки на оборонні цілі, ані теж не згадав ні словом, що Реґен пропонує не обмеження стратегічної зброї, а її редукцію, з доведенням її до однакового рівня. Не згадав теж нічого про існуючу у Женеві конференцію про зменшення збройних сил у Західній Европі. Зате кількакратно підкреслив старання уряду СССР, щоби покращати відносини з комуністичним Китаєм.

Західні коментатори однозгідні в тому, що та незвична конференція на Кремлі відбулася під натиском збоку совєтських високих старшин, які, — за інформаціями Заходу, — вже від довшого часу вимагали, щоб Кремль зайняв гострішу позицію супроти виразної антисовєтської політики президенра Реґена. Брежнєв обмежився виключно до справи війська і його потреб та до атак проти Америки і її теперішнього Президента і тільки ніби ненароком натякнув, що уряд Совєтського Союзу буде намагатися збільшити продукцію тих ділянок промислу, які потрібні для оборони (сталь, ґума). Про причини політичного напруження між ЗСА і СССР – Брежнєв нічого не згадував, — не було мови про Афганістан ані про Польщу ані про експансіонізм імперії СССР на терені Африки.

Американський секретар оборони Каспер Вайнберґер, який перевів пресову конференцію майже негайно після отримання вістки про ту промову Брежнєва, не легковажив тієї військової маніфестації на Кремлі. В американських звідомленнях підкреслено, що Брежнєв пляново надав драматичний характер тій події, бо приявними були також всі члени Політбюра. Тому Вайнберґер передбачує, що треба сподіватися дальшої розбудови збройних сил СССР, і що, очевидячки, тепер у совєтській партійно-державній верхівці горою є прихильники „твердої" політики і противники будь-яких поступок чи то політичних чи військових. Американські коментатори, аналізуючи промову Брежнєва, звертають особливу увагу на намагання совєтських правителів якось направити відносини з комуністичним Китаєм, щоб можна було дещо відтягнути з кругло одномільйонової армії, що її СССР зберігає уздовж совєтсько-китайського кордону. Відтягнені відтіль дивізії скріпили б збройні сили СССР у сателітських країнах із вістрям проти членських країн НАТО.

Гострий тон Брежнєва мав напевно на цілі підтримати інспірований з Москви пацифістичний рух в Західній Европі та в самій Америці, щоб людей застрашити і підсилити ті американські кола, які таврують Реґена за його „політику гармат, а не масла".

Хоча кремлівські володарі не кваплються до третьої світової війни, проте Брежнєв не скликав би 500 старшин включно з маршалами й генералами для самого блефу. Це не був блеф, але була демонстрація, що існуюче напруження в східньозахідніх взаєминах буде продовжуватися і що відносини будуть розгортатися не в напрямку до нового детанту а до холодної війни. Промова Леоніда Брежнєва, — як це виразно підкреслив Каспер Вайнберґер, — ще раз доказала правильність політики Роналда Реґена, що треба надолужувати занедбання, що його у відношенні до проблеми оборони допустилися попередні уряди на протязі останнього десятиріччя. Ніхто не хоче війни, але перегони у зброєнні будуть продовжуватися, бо імперія СССР не виреклася амбіції бути найпершою мілітарною потугою у світі і большевицькі максималісти не виреклися мрії „уґроблення" вільного світу.

В БІЛЬШОСТІ, ПОШИРЕНА ДУМКА, ЩО, ЩОБ попередити про пожежу, на один дім вистачає один протидимовий алярм. Речники Міжнародної асоціяції керівників пожежної сторожі та аґенція Федерального поготівлевого управління рекомендує, щоб у кожній спальні був такий протидимовий алярмовий апарат, зокрема, коли ці спальні знаходяться в різних частинах дому. Речники ці також уважають, що в багатоповерхових домах, кожен поверх мусить мати принаймні один такий протидимовий алярм.

Володимир Душник

ПРОБЛЕМИ ЧУЖИНЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Недавнє захоплення турецького консуляту прокомуністичними турецькими терористами в Бонні кидає світло на скомпліковані проблеми чужинецьких сезонових робітників, яких в Німеччині — мільйони. Між ними понад 1.5 мільйона турецьких робітників, а решта — це робочі сили з Греції, Югославії, Італії, Еспанії і Португалії та інших країн.

Ці робітники прибували до Західньої Німеччини в часі великого економічного добробуту, коли існувала велика потреба робочих рук, і коли чужинецьким робітникам платили куди менше, ніж автохтонам цієї країни. До речі, німецькі працедавці експлуатували чужинців досхочу й безкарно.

Не зважаючи на великий вклад праці, що його дали і далі дають чужинецькі сили для німецької економії, проблеми культури, мови і релігії, доходило до частих конфліктів між чужинецькими робітниками і німецьким населенням. До особливо тривожних виявів прийшло зі зростом інфляції й безробіття серед німецького робітництва.

Як тільки новий уряд уконституувався у Бонні, німецький уряд спонзорував цікаву конференцію, в якій взяло участь понад 500 учасників, третя частина з яких були чужинці; ця конференція мала зарадити зростаючій німецькій ксенофобії (ворожнечі до чужинців).

Новий німецький канцлер Гельмут Коль присвятив велику увагу проблемі чужинецьких робітників не тільки на те, щоб облегшити економічне положення німецького населення, яке починає відчувати велику інфляцію і безробіття, але також щоб запобігти поворотові передвоєнного німецького расизму і шовінізму.

На конференції в імені нового уряду виступив д-р Гайнер Ґайслер, федеральний міністер для справ молоді, родини і здоров'я, який є генеральним секретарем Християнсько-демократичної партії. Як тему для розгляду конференції, він піддав три важливі справи, як: а) інтеґрація чужинців без асиміляції чи примусової ґерманізації; б) припинення вербувань робітників поза Німеччиною; в) допомога чужинецьким робітникам у повороті до їхніх країн.

Д-р Ґайслер сказав, що в Німеччині є понад 4.5 мільйона чужоземних робітників, а число безробітних в Німеччині доходить до двох мільйонів. Він перестеріг учасників конференції проти цього роду думання, що проблему безробіття можна розв'язати, виганяючи чужинців. Без чужинецької робочої сили, — твердив він, — німецькі копальні, автомобільна промисловість, праця у ресторанах і на цвинтарях і шляхах, збирання сміття тощо, були б куди в більш поганому стані, як вони є сьогодні, бо німецькі робітники нерадо анґажуються у ці зайняття.

Він закликав чужинців до визнання німецьких політичних і культурних позицій, як також ліберально-політичних принципів. Він також апелював до німців, щоб вони „приняли чужинців з усіми їхніми зрізничкованнями".

Д-р Ґайслер також твердив, що „співіснування людей із різними звичаями й культурами не можна вважати нонсенсом, але нагодою для збагачення через відмінність".

Інші доповідачі твердили, що в противагу Америці, Німеччина не є країною еміґрантів, бо Німеччина не має ані надмірного простору, ані теж сировини.

Опозиція серед німців найбільше звернена проти турецьких еміґрантів, спеціяльно шкільної дітвори, тому, що дівчата з турецьких родин відмовляються носити спортові одяги, брати участь в плавацьких чи інших змаганнях, які примусові в публічних школах Західньої Німеччини. Турецькі батьки, виховані у суворій мусулманській релігії, забороняють дітям брати участь в дитячих забавах, уважаючи їх за „початок деґенерації" тощо.

На конференції — понад 10 академіків і політичних діячів — представили свої еляборати, апелюючи до толеранції і зрозуміння різних культур і релігій, що може стати початком розв'язки питання чужинецьких робітників у Західній Німеччині.

Ярослав Курдидик

„БЕЗДЕРЖАВНА ДЕРЖАВА" З АРМІЄЮ І ПРЕДСТАВНИЦТВАМИ...

Так деякі політичні коментатори називають (ПВО), яка хоч і нагадує собою „бездержавну державу", але й водночас розпоряджає обильним бюджетом, має свій прапор, різнорідні представництва, а навіть може не надто численну, але зате добре здисципліновану армію.

Знавці Близького Сходу заявляють, що в пересічного американця, слово палестинець, майже однозгідне з поняттям „терорист". Це факт, що палестинські араби допускалися деяких вельми жорстоких вчинків супроти жидівських поселенців, але й не без того, що серед палестинців було теж не менше жертв. А з останніх повідомлень у Ливані виявляється, що в Туні, особливо після масакри в палестинських таборах у Бейруті, напруження між ворогуючими сторонами не змаліло, а навпаки — посилюється і починає перекидуватися на деяких представників арабських країн і держав Третього світу, а навіть і на форум Асамблеї Об'єднаних Націй. Згадані речники заявляють, що й надалі основною точкою для злагоди не залишається нічого іншого, як тільки взаємне прийняття і визнання повноправности для Ізраїля і ПВО.

Якщо, однак, прийняти й підійти до цієї проблеми зовсім теоретично, то палестинці є, начебто совістю арабського націоналізму, а водночас й арабськими кліентами та адоптованими сиротами, яких деякі арабські провідники підтримують мультимільйоновими допомогами, а водночас постійно побоюються палестинських впливів і загрози для своїх теперішніх режимів.

Хоча ще досі точного числа палестинців ніхто не знає, але, як виходить із досить побіжних підрахунків, — коло чотири мільйони палестинців є розкинені по 14-ти арабських країнах. Особливо в останніх 10-15 роках можна зустрінути палестинців у деяких арабських державах, які працюють у різних професіях, як лікарі, медичний персонал, різнорідні техніки, вчителі, адміністратори, а навіть як фінансові спеціялісти.

Для прикладу варто буде навести, що в Кувейті палестинці переважають і перевищують своїм числом автохтонів, але їм заборонено приймати кувейтське горожанство. В Савдійській Арабії, де палестинці займають усі дослівно праці, від яких відмовляються савдійці, які намагаються займати тільки всі ключові та більше упривілейовані праці і позиції, що і пов'язане із високими заробітками, теж відмовляють палестинцям горожанства і таким робом не позволяють їм на постійно залишитися у цій країні. Подібне діється і в Лівії, у якій, починаючи від 1967 року, постійно живе 600,000 палестинців, де їм відмовляють натуралізації. У єдиній тільки Йорданії ще відносно найбільше число палестинців досі отримало паспорти цієї країни.

Самі палестинці свідомі того, що арабські держави втримують палестинське питання неполагодженим і постійно підсилюють та його роздувають — просто з уваги на особисті інтереси. Вони свідомо примушують палестинців залишатися „перманентними бездержавними скитальцями", з яких сотні тисяч живуть у перехідних таборах ще від часу, коли вони залишили Палестину у 1948 році. Палестинці й їхні примусові ґетто, служать для арабських держав начебто за постійну пригадку перед світовою опінією, щоб вона, мовляв, дивилася на Ізраїль, як на узурпатора...

Властиво, коли розглядати питання ПВО, то її коріння сягає заледве до січня 1964 року, коли то в Каїрі було оформлено цей рух. Історія ПВО коротка, але досить бурхлива і кривава... Знавці, які слідкують за постійними діями ПВО розцінюють її, як псевдодержавну машину", яку очолює її 53-річний лідер Ясір Арафат, колишній цивільний інженер. Але на самому ділі, ПВО є тільки „формуючою парасолею" під якою зібралося вісім, окремо зорганізованих, груп, що їх очолюють самозвані керівники. І може єдиним, що їх поєднує — це непримирима і безкомпромісова ворожнеча у відношенні до Ізраїля. Політична орієнтація цих груп — від скрайньо правої, аж до прокомуністичної включно...

Арафат очолює одну з найчисленніших груп Аль Фатаг, що у дещо поширеному перекладі з арабської мови звучить так: Палестинський Рух Національного Визволення. Не зважаючи на внутрішні тертя і деякі внутрішні політичні розбіжності, як і теж на зовнішні поштовхи і спонуки деяких арабських держав, які по-різному намагалися впливати на діяльність ПВО, Арафатові вдалося перетворити цю організацію, що на початках своєї діяльности мала дослівно саму тільки назву, у конґльомерат, що розпоряджає понад однобільйоновим бюджетом долярів, має невелику, але добре вишколену „приватну армію" і користується деякими привілеями дійсного уряду. От хоч би для прикладу, має своє власне представництво в ОН, свій власний парлямент в екзилі, власний прапор, платить пенсії усім своїм адміністраційним співробітникам, як теж ветеранські пенсії інвалідам і їхнім родинам та втримує дипломатичні місії у цілому світі.

Чимало світових чільних політиків запитує: — „Яке майбутнє і, що станеться з ПВО, коли розцінювати це питання на довшу мету?"... Чи будуть члени ПВО жити у постійному розпорошенні, як колись жили жиди в часі Римської імперії". Ці речники теж уважають, що розв'язки палестинського питання не можна ані відсунути, ані обминути. Бож важко собі уявити, щоб уже третє з черги покоління, постійно носило на собі тавро „безоглядних і непримиримих терористів". У першу чергу слід вимагати, щоб Америка і за її спонукою Ізраїль, намагалися вплинути на зміну цього невиносимого напруження, а створивши модус вівенді для обидвох ворогуючих сторін, запевнили замирення і стабільність у цьому важливому стратегічному обширі.

Із Лос Анджелесу — на Жіночу Конференцію

Велике моє бажання бути на Жіночій Конференції здійснилося, хоч з Лос-Анджелесу на Союзівку — не близько.

На Союзівку я приїхала в суботу вранці. Зразу дуже гарне враження на мене зробило велике число жінок, головно молодших. В адміністраційному будинку, наче в муравлищі, зустрічаються давні знайомі, на ходу вони вітаються та поспішають хто куди. Тут реєстрація іде скорим ходом, учасники дістають жовті течки з матеріялами про Конференцію, помислово прикрашені льоґом Конференції. Побіч можна набути „Однодн івку" та дуже ефектовні жетони Конференції, прекрасні пам'ятки цієї замітної події, що зібрала понад шість сотень жінок та нечисленних чоловіків. Тут також приміщена виставка книжок жіночого пера, а побіч в кімнаті — чудова виставка мисткині вишивки Ярослави Стахів. Усі експонати стилево виконала сама мисткиня, включно з гербами українських земель.

Та не можна гаяти часу. З численних панелів вибираю ті з виховною тематикою. В 10-ій годині я вже слідкую за думками, киненими панелістками, та за цікавою дискусією. Молоденькі панелістки відважно говорять і дискутують. Відтак на панелі про шкільництво, йдучи за думками панелісток, болію над проблемами українського шкільництва, бо молодь — це наша будучність.

Після полуденку — офіційне відкриття Конференції. Врочисте, але скромне — без президіяльного стола та привітів, замітний діловий характер Конференції. Заля „Веселки" вщерть заповнена.

Як радісно бачити у проводі Конференції молодих жінок та слухати зворушливих слів голови Комітету Анізії Г. Савицької про нелегку підготовчу працю до Конференції, бо рук до праці завжди мало. Але сьогодні святкуємо, бож бачимо рясний вислід невтомної праці членок Організаційного комітету та маємо повне відчуття жіночої сили, сили зорганізованого жіноцтва.

А я міркую: можемо бути горді, що маємо жінок, що зорганізували Конференцію, бо як сказала у своєму слові голова СУА Іванна Рожанковська: „Дороги в українській спільноті всі вистелені добрими ідеями, але нема їх кому реалізувати", та з великим признанням подякувала членкам Організаційного комітету за переведення в діло Жіночої Конференції.

Безпосередньо після відкриття, слідує головна доповідь запрошеної гості д-р Марти Богачевської-Хом'як, молодої, уже добре відомої ученої. Присутні уважно слухають цю цікаву, свобідно виголошувану (нечитану) доповідь про український жіночий рух, що в XX столітті спонтанно поширився на всі прошарки українського жіноцтва, чого не було в жадній країні Заходу, та взагалі у жадній країні світу. Багато інших маловідомих інформацій дала д-р Хом'як у своїй прецікавій доповіді. Їй оваційно подякували слухачі, чим доповідач була помітно зворушена.

Відтак, я на панелі про мішані подружжя. Тема панелю притягнула багато слухачів, бо актуальна, та яка ж загрозлива для української субстанції, навіть як декотрі „дуже щасливі".

Спішу на панель про українську мову, слухаю добре підготованих доповідей та слідкую за виміною думок, засвоюю багато цінних інформацій та порад про способи її визначення та збереження.

Час дуже скоро біжить між панелями та цікавими зустрічами з давніми, чи з новими знайомими. Уже вечеря, а не традиційний бенкет з промовами і привітами, тож присутні мають нагоду зустрітися та поговорити — вдячні організаторам за таку спасенну думку!

Після вечері приємна несподіванка, а саме прекрасний концерт, що був гарним закінченням першого дня Конференції, повного приємних, цікавих і корисних дій, а над усе важливий тим, що зустрілися жінки трьох поколінь (хоч більшість молодих), а серед них численні уже третього і четвертого покоління уродженці Америки, яких єднає з нами свідомість і бажання збереження українства.

Конференція зробила на мене імпонуюче враження. Від'їжджаю з приємним почуттям внутрішнього вдоволення, що я могла бути одною з тих 600 учасниць та пережила вийняткове духовне піднесення, мабуть, від почуття єдности учасників, бо так все виглядало гармонійно, привітливо, щиро.

У поворотній дорозі додому, довгі години їзди в літаку сприяли моїм роздумуванням про Конференцію, якими поділюся із членками 55-го Відділу СУА в Лос Анджелесі.

Ярослава Городецька, голова 55-го Відділу СУА в Лос Анджелесі.

УРЯД ВИДАВ РОЗПОРЯДЖЕННЯ, ЩОДО спеціяльної упаковки всіх ліків, що їх можна купувати без приписів лікарів. Ці упаковки унеможливлять злочинні випадки додавання до ліків отруйливих речовин, подібних до тих, що сталися у Чикаґо. Виробці ліків матимуть змогу вирішити, якого роду етикетки наліплювати на упаковку ліків, що попереджуватимуть покупців не купувати тих, упаковка яких пошкоджена.

Михайло Кучер

ШЛЯХ ГАЛИЧИНИ ДО ЛИСТОПАДА

I

Після зліквідовання в Европі панщини, селяни, віками прикуті до землі, рушили до міста. Міста, зокрема галицькі, почали тратити свій переважно німецький характер і асимілюватися до сільського оточення. Очевидно той процес був повільний. Зайшли суспільно-економічні зміни. Ідеологія доби просвіти проголосила рівність усіх перед правом. До літератури прийшов романтизм; проголошено суверенне право — народ сам може рішати про форму свого уряду. У філософії люди захопилися Геґелем.

Тут згадаємо українських діячів „Руської Трійці" та „Кирило-Методіївського Братства". Почалося зацікавлення історією; почали діяти Шевченко, Франко, М. Костомарів, М. Драгоманів та П. Куліш, пізніше — Леся Українка. В Галичині розгорнулася тяжка боротьба за живу українську мову в літературі. Спір той почався 1834 року власне збиранням українських народних пісень.

Українці в Галичині майже не мали своєї шляхти (вона переважно спольонізувалася); новий рух не міг опертися на своїй заможній верстві. Тому головною суспільною силою могло стати тільки селянство, як основа стремлінь своєї інтеліґенції. А до такої інтеліґенції належали передусім учителі народних шкіл та нижче духовенство. До того можна додати невелику кількість нижчих державних урядовців. Галицьке міщанство здебільшого було походження польського, німецького та жидівського. Поляки мріяли про відбудову Польщі у кордонах 1772 року і не рахувалися з бажанням українців.

Для Коляра важливі були тільки чотири групи слов'ян: російська, польська, чеська та ілірійська. Тому у будуччині „право" на самостійність могли мати тільки ті народи, які послуговувалися згаданими мовами. Словаки мали сполучитися з чехами, словенці — з ілірійцями, а українці з росіянами. Такі погляди своїми творами заперечили Котляревський і Шевченко.

Перед „Весною Народів" тільки українці в Галичині та лужицькі серби не мали своєї преси і користали з чужої. Почали повставати культурно-наукові товариства, із сербського називані матицями, у нас Галицько-Руська Матиця, яку засновано в 1848 році. Такі „матиці" проголошували в першу чергу культурні програми, але незабаром перейшли і до політичних, які у той час, щоправда, не мали шансів на здійснення. Найбільш революційну програму, хоч на той час цілком утопійного характеру мала концепція „Кирило-Методіївського Братства" — демократична федерація сьоми слов'янських народів, з концепцією месіяністичного характеру.

Так на порозі революції 1848 року народні рухи слов'ян, у тому й українців, перетворювалися у типові політичні. Українці стали народом у сучасному розумінні цього слова.

Рік 1772 — це перший розділ Польщі і він став важливим також для українців. Це був рік поділу також українських земель. До того часу Україна належала до Росії, Польщі, Туреччини і Мадярщини. Від тієї дати українці дістали ще одного володаря — Австрію. Закарпаття належало до Мадярщини, Буковина увійшла у склад Галичини 1894 року і становила окрему провінцію.

Українське уніятське, себто греко-католицьке духовенство мало понад три тисячі бідних парафій і мало чим відрізнялося від селян, хоч офіційно не мусіло робити панщини, але у практиці до такої інколи було змушене. І тільки політика цісаревої Марії Терези та цісаря Йосифа II припинила таку практику. Із такого духовенства вийшли українські народні діячі, хоч довший час це духовенство було австрофільське.

1774 року Марія Тереза заклала у Відні духовну семінарію для уніятів, так зване Барбареум, а цісар Йосиф II покликав до життя у Львові 1773 року Руську семінарію, яка 1785 року перетворилася у семінарію загальну для кандидатів духовного стану в Галичині.

1784 року засновано Львівський університет, де виклади філософії і теології відбувалися українською мовою. Були тут відомі професори Львівського університету та друкарня Ставропігії. Тодішні освічені українці не вживали живу українську мову і викладали церковнослов'янською, а коли писали — то німецькою мовою. В Галичині перед конституцією германізація йшла повною силою.

1791 року у Східній Галичині запроваджено українські тривіяльні школи, але тільки там, де не було подібних польських чи німецьких шкіл. Вже року 1805 у Східній Галичині було 1458 парафіяльних шкіл. Школи вживали виключно польську або церковно-слов'янську мови. У Львівському університеті тільки філософію і теологію викладано церковно-слов'янською мовою, але й це зліквідовано 1808 року, а українська мова залишилася тільки у Львівській духовній семінарії.

В подібних умовах жаден священик-українець не міг вживати української мови в кореспонденції, не міг давати метрик українською мовою без неприємностей від своєї влади. І тому Франко писав: біля року 1830 асиміляція українців досягла такого розміру, що поляки могли сміливо думати ніби в Галичині нема Руси, а є тільки один польський нарід, якого гноблять німці. Треба було протидії. А для протидії згадаємо тільки такі як „Інструкція для учителів руского народа" Цеглевича, „Листи до приятелів миру" Горошкевича, „Русин на празнику" Попеля , „Знайте біду вашу, чия вина?", „Чому ваша вина" — анонімові. Характерний тут зміст заклику Целевича: „Вигукнемо: геть з цісарською і панською неволею, підемо за людьми, які показують нам шлях до щастя і волі..." Або листи до приятелів миру Горошкевича, які закликали селян до зорганізованого спротиву панщині.

У тридцятих і сорокових роках XIX століття настав період — остаточне усунення слов'янсько-руської мови з університетських викладів 1808 року, що викликало великий занепад знання української мови також серед духовенства. Грозило повне винародовлення. 1812 року в Галичині знесено шкільний примус. 1813 року, щоправда, австрійська влада дозволила організувати сільськими громадами українські школи. Викладова мова українська, але не по назві розпорядження — „муттершпрахе".

(Продовження буде)

ДУХ ОДВІЧНОЇ СТИХІЇ

ч. 2 листопад 1982 1982

Українська Гельсінкська Група

листопад 1982

„...Я, Роналд Реґен, Президент З'єднаних Стейтів Америки, оцим призначаю день 9-го листопада 1982 року, як день вшанування шостої річниці з часу створення Української Гельсінкської Групи Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод".

з Проклямації 4973, 21-го вересня 1982 року

Чи ми ще зійдемося знову?
Чи вже навіки розійшлись?
І слово правди і любови
В степи і дебрі рознесли!
Нехай і так. Не наша мати,
А довелося поважати.
То воля Господа. Годіть!
Смирітеся, молітесь Богу
І згадуйте один другого.
Свою Україну любіть.
Люлбіть її... Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Тарас Шевченко

Не лякаймось, що впав перший ряд !

Так! Перший ряд упав! Безжалісний Червоний Спрут полонив усіх членів УГГ, посадив за ґрати жінок, позбавив дітей права на освіту, облив брудом у партійно-каґебівській пресі тих, хто ставав на захист переслідуваних. Душетилям свободи здається, що вони досягли своєї мети, спинили опір духовної еліти народу. Маючи в своєму „активі" низку злочинів проти людства, вони гадають чинити їх і далі безкарно.

Але революція у засобах зв'язку зробила неможливим чинити ґеноцид непомітно для світу. УГГ здобула собі широкі симпатії серед громадськости Заходу, в першу голову серед українців вільного світу. Героїчний приклад членів УГГ покликав до життя цілу низку братозахисних акцій з боку комітетів захисту політв'язнів. Ці акції відкривають народам очі на нелюдську природу кремлівського режиму, заохочують до боротьби за свободу поневолених народів, заохочують захищати загрожену власну свободу, впливають на міжнародню політику. Усе це було б неможливе, якби 6 років тому УГГ не заявила про своє існування!

Тут варто відзначити цьогорічні акції, що їх провів філядельфійський Комітет Оборони Національних і Людських Прав в Україні (голова Уляна Мазуркевич), а саме — проведення Українського тижня в американському Конґресі та участь в роботі ад гок Комітету Балтицьких країн і України.

Чимало досяг на фронті братозахисту і нюаркський Комітет Американці за Людські Права в Україні (координатор Ігор Ольшанівський). Проголошення президентом Роналдом Реґеном дня 9-го листопада Днем УГГ могло б не статися напередодні сьогоднішньої річниці УГГ, якби не діяльність цього Комітету і не заходи подружжя Ольшанівських.

Але це лише початок. Початок того відлуння, що його викликало ув'язнення УГГ. Українці вільного світу мають досить засобів для того, щоб розгорнути акції на захист своїх братів і сестер у таких маштабах, щоб недолюди схаменулися. Для цього нам треба припинити чвари, розпалювані ворожою агентурою, припинити братоцькування і об'єднатися для захисту наших героїв.

Забудьмо наші незгоди перед лицем знахабнілого окупанта!

Сповнім наш християнськийи та національний обов'язок!

Боронім наших братів і сестер в Україні!

Не забуваймо, що боротьба за нашу свободу — це боротьба за свободу вільного світу!

За нами Правда, за нами Розум, за нами Бог!

Святослав Караванський

ЗАКЛИК КОМІСІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ СКВУ

Українська Гельсінкська Група Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод стала ще одним новим виквітом спротиву українського духу й інтелекту найсуворішій жорстокості совєтського режиму в Україні. Голос тієї Української Гельсінкської Групи, що більшість її членів запроторені сьогодні совєтським режимом у Мордовські ґулаґи на довготривалі терміни, прорвався у вільний світ і досягнув навіть президента ЗСА Роналда Реґена. Його проклямація виразно підкреслює що: „довгі терміни ув'язнення, якими покарано членів Української Гельсінкської Групи за їхню хоробру діяльність, щоб добитись свободи в Україні, становлять наочний доказ, що комунізм нездібний змагатись з принципами свободи на форумі ідей. Наявне переслідування і ув'язнення українських громадян за їхні намагання користуватись правами людини є міжнародною компромітацією для Совєтського Союзу і доказом, що СССР не дотримав зобов'язань пошанувати домовлення, втілені в Гельсінкських угодах".

Тому президент Роналд Реґен проголосив день 9-го листопада, шосту річницю з дня встановлення Української Гельсінкської Групи Днем Пошани і відзначення Української Гельсінкської Групи американським народом і заявив: „Відзначуючи цю шосту річницю заснування Української Гельсінкської Групи, ми поновлюємо нашу рішучість ніколи не забувати про хоробру боротьбу українського народу за його невід'ємні права і прирікаємо вчинити все, що ми можемо, щоб полегшити страждання тих українців, що їх переслідує совєтська влада за їхні спроби користуватися їхніми правами".

Комісія Прав Людини Світового Конґресу Вільних Українців висловлює глибоке признання президентові ЗСА Роналдові Реґенові за його зрозуміння сьогоднішнього положення українського народу під совєтським режимом та за політичну оборону правозахисників УГГрупи.

Комісія Прав Людини СКВУ закликає всю українську спільноту організовано, масово та з'єднано відзначити день 9-го листопада 1982 року в усіх країнах нашого поселення, а особливо у ЗСА, та взяти в оборону всіх ув'язнених членів УГГрупи та всіх українських патріотів, запроторених в тюрмах, концтаборах, психушках, і тим самим заявити Москві, що українці за кордоном стають одним муром з українським народом в Україні в боротьбі за особисту гідність кожної людини та національно-політичне право всього народу.

Комісія Прав Людини СКВУ

ДЕКЛЯРАТИВНО-ІНФОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ УГГ

З листа В. Чорновола до Президента США в день підписання Гельсінкських угод [1]

Зараз неможливо перевірити, чи не був цей лист написаний під безпосереднім враженням від підписання Гельсінкського акту 1 серпня 1975 року. В.Чорновіл відбував у той час ув'язнення в мордовських таборах. Упорядник з власного досвіду знає, що в'язні тих таборів мали можливість слухати через табірну радіомережу висилання, пов'язані з підписанням Гельсінкського акту. Співробітники табірної адміністрації під час спеціяльних бесід з політв'язнями доводили, що 1 серпня 1975 року СССР здобув велику ідеологічно-дипломатичну перемогу в Гельсінках.

Концепції В. Чорновола, висловелні в листі до Президен та Форда, зберегли актуальність на початок 80-их років.

„...ми донині чітко не уявляємо, що все таки мається на увазі під дуже часто повторюваною фразою „розрядка міжнародної напружености". Якщо в розрядці вбачати не короткочасну коньюнктурну кампанію тактичного або навіть престижного характеру, а розглядати її як перспективну довгочасну акцію, що має принести полегшення всьому людству, то ясно, що розрядку ніяк не можна звести лише до деякого стримування гонки озброєнь, або до розширення торгівлі. Очевидно, що міцну розрядку міжнародної напружености й неможливість повернення до політики активної конфронтацілї може забезпечити не стільки військове роззброєння, скільки демілітаризація психіки. Дійсність, одначе, показує, що радянські керівники, особливо Брежнєв, розуміють справу інакше.

Чи відомо Вам, Пане Президенте, що проголошення політики розрядки міжнародних відносин керівники КПРС прямо пов'язали з придушенням усілякої критичної думки всередині країни? ЦК КПРС висунув тезу про посилення ідейної боротьби проти ідеологічних диверсій світового імперіялізму в умовах розрядки, дуже схожу на колишню тезу Сталіна про посилення клясової боротьби в СРСР в міру наближення до комунізму, що була теоретичною плятформою масових репресій 30-40 років. Нині практика теж не відстає від теорії. Починаючи з 1972 року, в ряді республік СРСР (у Росії, на Україні, у Вірменії, у республіках Прибалтики) прокотолася найпотужніша за післясталінські часи хвиля політичних арештів та жорстоких вироків на неконституційних судових процесах (переважно закритих). Ще більшого розмаху набрали позасудові переслідування. Для посилення ролі армії та політичної поліції вперше за останні десятиріччя міністри оборони та КҐБ були введені до Політбюра ЦК КПРС, яке де-факто стало вищим органом державної влади в нашій країні.

Ви, Пане Президенте, підписуєте міждержавні угоди не з керівником держави, а з лідером правлячої партії.

Особливо масовою й жорстокою була кампанія репресій 1972-73 років на Україні. Кілька десятків осіб було кинено за ґрати або у психіятричні лікарні зачиненого (в'язничного) типу. Під час цієї кампанії сліди „ідеологічних диверсій" знаходили у віршах поетів та картинах художників, у літературних та публіцистичних статтях, навіть в інтимному листуванні та робочих заготовках літераторів. Якби щось подібне відбувалося в США, то задля того, щоб Ваші співвітчизники навчилися „одностайно схвалювати" дії влади, половину з них довелося б посадити до в'язниць, а половину перетворити на в'язничних наглядачів.

Слідчі КҐБ навіть не приховують від нас арештантів останніх років, що вони поставили перед собою завдання за кілька років повністю викорінити всяку опозицію, яка, мовляв, заважає проведенню політики розрядки, відкрито заявляючи перед усім світом про різні наболілі проблеми СРСР. Особливу ненависть каральних органів викликають спроби видвигнути національну проблему. Тому, як це не парадоксально, ми в'язні 1972 та наступних років, уважаємо себе жертвами політики розрядки, і покищо це один з найбільш реально вічутних її наслідків..."

1 серпня 1975 **В. Чорновіл**

З Декларації про створення УГГ, 9 листопада 1976 року [2]

Документ підписали: М. Руденко — керівник Групи та 9 членів-засновників Групи. В ориґіналі стоять власноручні підписи та домашні адреси всіх авторів документу.

Доля авторів Декларації: Бердник — в ув'язненні з 1979 року; Григоренко — позбавлений громадянства СССР у 1978 році, живе в США; Кандиба — в ув'язненні з 1981 року; Лук'яненко — в ув'язненні з 1977 року; Маринович — в ув'язненні з 1977 року; Матусевич — в ув'язненні з 1977 року; Мешко — в ув'язненні з 1980 року; Руденко — в ув'язненні з 1977 року; Строката — змушена до еміґрації в 1979 році, живе в США; Тихий — в ув'язненні з 1977 року.

„...Група ставить за мету:

1) Сприяти ознайомленню широких кіл українскьої громадськости з Декляраціею Прав Людини. Домагатися, щоб цей міжнародний правовий документ став основним у відносинах поміж Особою і Державою.

2) Виходячи з переконань, що мир між народами не можна забезпечити без вілних контактів поміж людьми, а також без вільного обміну інформацією та ідеями, активно сприяти виконанню гуманітарних статтей Прикінцевого Акту Наради з питань безпеки і співпраці в Європі.

3) Домагатися, щоб на всіх міжнародних нарадах, де мають обговорютватись підсумки виконання Гельсінкських Угод, Україна як суверенна европейська держава і член ООН була представлена окремою делеґацією.

4) З метою вільного обміну інформацією та ідеями домагатися актредитування на Україні представників зарубіжної преси, створення незалеьних прес-аґентств тощо.

Своїм головним завданням Група вважає ознайомлення урядів країн-учасниць і світової громадськости з фактами порушень на терені України Загальної Декляраціі Прав Людини та гуманітарних статтей, прийнятих Гельсінкською Нарадою. З цієї метою Група Сприяння:

а) приймає письмові скарги про порушення Прав Людини і робить усе необхідне, щоб ознайомити з ними уряди, які підписали Гельсінкські Угоди, а також світову громадськість.

б) опрацьовує зібрану інформацію про правовий стан на Україні та згідно зі ст. 19 Загальної Декляраціі Прав Людини поширює її незалежно від державних кордонів;

в) вивчає факти порушення Прав Людини стосовно українців котрі живуть в інших республіках, щоб надати тим фактам широкого оприлюднення.

З клопотання про надання УГГ офіційного статусу [3]

Укладачі Декларації про створення УГГ високо піденсли ідею державних прав України. Свідомо посилаючись на конституційні ґарантії держави, в складі якої перебуває сучасна Україна, члени-засновники УГГ писали до маріонеткового уряду СССР:

„...Користуючися своїми громадськими правами, група осіб, а саме:

Олесь Бердник, письменник; Петро Григоренко, генерал у відставці; Іван Кандиба, юрист; Левко Лук'яненко, юрист; [4] Мирослав Маринович, інженер; Микола Матусевич, Оксана Мешко, учителька-пенсіонерка; Микола Руденко, поет, письменник; Ніна Строката, мікробіолог; Олексій Тихий, учитель

у 1976 році створили громадську групу під назвою

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ГРУПА СПРИЯННЯ ВИКОНАННЮ ГЕЛЬСІНКСЬКИХ УГОД,

про це й повідомили уряд УРСР, надіславши йому Декларацію групи з викладом цілей групи і методів роботи.

Як видно з самої назви громадської організації, група поставила собі за мету сприянна виконання в УРСР гуманітарних принципів кінцевого акту Гельсінкської наради.

Група незареєстрована й існує неофіційно.

З огляду на статтю 4 Конституції СРСР, ми вважаємо за конечне надати Групі офіційного статусу.

Адміністративний Кодекс УРСР не встановлює правил реєстрації недержавних громадських організацій, тому ми звертаємося прямо до Уряду Української РСР, або безпосередньо вирішити питання, або передати його Міністерству внутрішніх српава УРСР з тим, щоб було:

А. Розглянуто Декларацію Української громадської групи сприяння виконання Гельсінкських угод для визначення конституційности цілей групи і методів її діяльности.

Б. Винесено постанову про надання групі прав юридичної особи через реєстрацію групи.

В. Передано копію постанови про реєстрацію Міністерству фінансів УРСР для відкриття в банку окремого рахунку.

Ініціяторів, що нижче підписалися просимо вважати фундаторами юридичної особи.

О. Бердник — керівник групи, [5] , П.Григоренко — координатор групи, І. Кандиба, Л. Лук'яненко, О. Мешко, Н. Строката [6]

Адреса групи [7]: 252086, Київ-86, вул. Верболозна, 16.

Вчинено у Києві 14 жовтня 1977 року. [8]

Наші завдання [9]

(Уривок)

Документ окреслює всі аспекти зацікавлень УГГ та привертає увагу до оцінки співвідношень між компонентами фундаментальних прав Людини, коли йдеться про людину, що належить до поневоленої нації: „Кожен, хто думає про права Людини на Україні, стикається з проблемою національних прав українського народу".

Всі автори документу — колишні політв'язні (крім Василя Січка, якого ув'язнено пізніше, в 1979-му році).

Оптимістична довірливість авторів до міжнародних гарантій прав Людини робить цей документ актуальним у публікаціях для читачів, яким не загрожує в'язниця за увагу до можливих варіянтів Доктрини прав Людини.

„На Україні рух за права людини має свою особливість. І це зрозуміло. УКраїна належить до тих націй, які знаходяться у великому державному конгломераті на дуже хистких і непевних засадах. Офіційно Україна — держава в союзі держав з усіма правами союзної держави. Фактично й сама держава, і її права — звичайнісінька фікція. За шість десятиріч українців навчили чітко розрізняти дві сторони правового стану України. Вони добре втямили, що права українського народу можна вихваляти в пресі, по радіо, телебаченню — це надійна дорога до почестей і чинів, алі ні в якому разі не слід домагатися їх реалізації на практиці — це певний шлях на ешафот та в концентраційні табори. На сторожі неписаного розмежування стоїть ціла армія партійних керівників і органи держбезпеки. Вони уважно стежать за сміливцями, що всерйоз сприйняли паперові права українського народу і вимагають їх реалізації. Для тих — місце у Володимирській тюрмі, таборах Мордовії та Приуралля, [10] , у психіятричних лікранях.

Зусилля партійного і всього радянського апарату спрямовані на те, щоб убити рештки національної свідомості українського народу і українськість звести до кількагодинної передачі по радіо і телебаченню. Ще можна реалізувати національ прагнення українців у гопаку на сцені. В організації святкування річниці Шевченка чи Лесі Українки таких прагнень реалізувати не слід — пахне націоналізмом. Хочете вийти на сцену з Шевченком, пропустіть його крізь густе сито партійної цензури. Вас турбує новонароджена теорія східньослов'янського світу, краще про це не балакайте. Ви вболіваєте за спалений музей Максимовича [11] пам'ятайте, що це вигадка і наклеп.

І тому кожен, хто думає про права людини на Україні, стикається з проблемою національних прав українського народу. Національні права стали вагомою частиною загальнолюдських прав нації, що прагне відстояти себе під сонцем...

...Українська група српияння виконанню Гельсінкських угод і надалі буде знайомити українську та світову громадськість з фактами порушення:

національних прав українських громдян;

національних прав представників інших народів, що населяють Укрaну;

релігійних прав; прав на свободу думки, слова і поширення інформації

прав на освіту, працю, пенсійне забезпечення, незалежно від політичних поглядів і релігійних переконань;

прав вільного вибору місця проживання;

прав на відкритий розгляд усіх судових справ, у тому числі й політичних;

прав, визначених статусом політв'язнів, у місцях ув'язнення;

прав, що захищають гідність, здоров'я, життя політв'язнів у концтаборах та тюрмах;

прав на боротьбу проти використання психіятричної науки з політичною метою.

Боротьба за права людини стала світовим процесом. Сьогодні рівень демократії визначається рівнем прав людини. Беззаконня і зневага людської гідности опинилися біля ганебного стовпа історії.

Щоправда, деякі уряди визнають права людини з неохотою. Але час робить своє. Міжнародна гарантія прав людини стає елементом правосвідомості дедалі більшого числа людей світу. Завтра ці права стануть необхідністю. І ми будемо працювати, щоб це завтра прискорити".

О. Мешко, І. Кандиба, В.Калинниченко, В.Стільців, П.Січко, В.Січко, Н.Строката, Ю.Литвин, В.Овсієнко

(дату не зазначено, орієнтовно — липень 1978 року).

Президент Роналд Реґен

Honoring the Ukrainian Helsinki Monitoring Group

By the President of the United States of America

A Proclamation

The spontaneous formation on November 9, 1976, in Kiev, Ukraine, of the Ukrainian Public Group to Promote the Implementation of the Helsinki Accords affirmed once more that the human spirit cannot be crushed and that the desire for human freedom cannot be conquered.

The long prison terms meted out to members of the Ukrainian Helsinki Monitoring Group for their courageous activities to secure greater freedom in Ukraine are graphic testimony to the inability of Communism to compete with the principles of freedom in the marketplace of ideas. The flagrant persecution and imprisonment of Ukrainian citizens for their attempts to exercise basic human rights is an international embarrassment to the Soviet Union and proof that the Soviet Union has failed to live up to its pledges to honor the understandings embodied in the Helsinki Accords.

In commemorating this sixth anniversary of the founding of the Ukrainian Helsinki Monitoring Group, we renew our determination never to forget the valiant struggle of the peoples of Ukraine for their inalienable rights, and we pledge to do all we can to ameliorate the plight of those Ukrainians who have been persecuted by the Soviet authorities for attempting to assert their rights.

By a concurrent resolution agreed to on June 21, 1982 (H. Con. Res. 205), the Congress authorized and requested the President to proclaim November 9, 1982, the sixth anniversary of the establishment of the Ukrainian Public Group to Promote the Implementation of the Helsinki Accords, as a day honoring that Group.

On this day Americans are reminded of the preciousness of our own freedom, and we reaffirm our cherished hope that the aspiration for freedom will ultimately prevail over the morally bankrupt rule of force which denies human rights to so many in the world today.

NOW, THEREFORE, I, RONALD REAGAN, President of the United States of America, do hereby designate November 9, 1982, as a day honoring the sixth anniversary of the establishment of the Ukrainian Public Group to Promote the Implementation of the Helsinki Accords.

IN WITNESS WHEREOF, I have hereunto set my hand this 21st day of Sept. in the year of our Lord nineteen hundred and eighty-two, and of the Independence of the United States of America the two hundred and seventh.

Ronald Reagan

„Жертви великі, а які здобутки?"

(Із запитів читачів „Свободи" до С. Караванського)

ВІДПОВІДЬ

За останні роки в Україні — 1965, 1972 роки — пройшли масові репресії проти української інтеліґенції — улюбленої жертви московського народожера. Але жадна з цих репресивних хвиль не зробила такого резонансу в Україні, як репресії у 1976-1980 роках — репресії проти УГГ. Отже якщо оцінювати діяльність сил опору з точки зору резонансу, який вона викликала, то резонанс, який викликала УГГ, не йде у жадне порівняння з усіма попердніми мирними акціями опору.

Члени УГГ знають, що боротьба без жертв не буває і вони свідомо йдуть на самоспалення. І смолоскип, який палає від їхнього горіння, світить і світитиме багатьом поколінням, як приклад беззастережного патріотизму та мужности.

Кожен член УГГ, який віддав себе на самоспалення може повторити:

Коли спаде на землю сонний морок,
І з краю в край світ мрякою огорне,
Я спалахну, як той займистий порох,
Злечу червоним півнем в небо чорне!

Загравою іскристою пахкою
Я закривавлю обрій серед ночі:
Такий вогонь не гасне сам собою —
Горіння тлінням стати не захоче! [25]

УГГ — це іскра, з якої може спалахнути полум'я. КҐБ розуміє це — тому і репресує членів Групи.

Коли палає живий смолоскип, то дуже неприваблива позиція тих, які стоять збоку і високомудро просторікують: „А чи варто їм самоспалюватись?"

Адреса для контакту з упорядником:

NINA STROKATA

P.O.BOX 388

BAUSMAN, PA. 17504.

ЧЛЕНИ УГГ ПЕРЕД СУДОМ

Микола Руденко

З останнього слова Миколи Руденка, 1 липня 1977 року:

„Сьогодні перед судом стоїть Слово. Пригадуєте? Спочатку було Слово, і Слово було у Бога, і Слово було Бог. Усе через Нього сталося, і без Нього ніщо не сталося, що сталося...

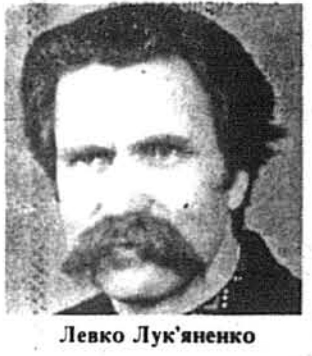
„...Хто ж тут справжній злочинець? Злочинець той, хто намагається забрати природнє право людини: вільно, необмежено думати, вільно й необмежено висловлювати свої думки. Це якраз і є святе право бути Людиною. І без цього права бути людиною взагалі неможливо."

Олексій Тихий

З останнього слова Олексія Тихого, 1 липня 1977 року:

„Як я вже говорив, винуватим себе не визнаю. Мені доводиться захищатися не тільки проти слідчих, які зфабрикували „справу", прокурора, але й проти адвоката."

Левко Лук'яненко

З останнього слова Левка Лук'яненка, 20 липня 1978 року:

.......суспільство складається з різних людей — сильних і слабких, хитрих і простодушних, і також з партійних і безпартійних. Якщо суди будуть складатися виключно з сильних або слабких, хитрих або простодушних, партійних або безпартійних, то такі суди не можуть бути справедливимни, бо кожний суд боронитиме інтереси тільки одного шару суспільства. Такий однобічний суд судить мене тепер. Однобічний тому, що я непартійний, як і більшість населення СРСР, а склад суду повністю партійний"...

Йосиф Зісельс

З останнього слова Йосифа Зісельса, 5 квітня 1979 року:

...... Мені 32 роки. Я обрав собі долю. Мій вибір: протистояння злу й насильству. На обраному шляху я встиг зробити всього декілька кроків. Та вже чую себе щасливим від того, що обрав собі"...

Інформаційний бюлетень УГГ про слідство та суд над Петром Січко — батьком та Василем Січко — сином, 4 грудня 1979 року:

......Суд розпочався з оголошення: „Суд іде, встаньте!" Батько обізвався до сина: „Сидимо, сину?" — „Сидимо, батьку". В туж мить конвоїри брутально схопили їх обох під пахви і в повислому стані — вони підібгали ноги — так тримали їх до трафаретного: „сідайте".

Василь Січко

Повислий батько з гіркістю спитав: „Висимо, сину?" — „Висимо, тату" — у відповідь. Так реагували Петро і Василь Січки на беззаконня арешту, на п'ятимісячне ув'язнення, на глум, знущання і тортури слідства КДБ, застосованого до 23-літнього Василя. Два тижні — (з 14 до 28 вересня) — Василя Січка тягали тюремщики в наручниках, волоком за ноги по поверхах, з камери до кабінету слідчого...

Юрій Литвин

З останнього слова Юрія Литвина, 17 грудня 1979 року:

,......Як суд так і прокуратура, так і державна безпека, так і міліція є вузлами в батозі, яким періщать і будуть періщити Литвина за його вільнодумство, за його літературну творчість та правозахисну діяльність. Цей судовий процес — бюрократична формальність по юридичному оформленні батоження. І це є правда, яку добре знають тут присутні..."

Вячеслав Чорновіл

З останнього слова Вячеслава Чорновола, 6 червня 1980 року:

,...... Я не буду ані полемізувати з прокурором, ані заглиблюватися в брудні деталі зфабрикованої справи. Цю невдячну ролю взяв на себе мій адвокат, який добре довів тут неспроможність кримінальної оболонки мого по суті політичного процесу, за що я йому дуже вдячний, незалежно від результатів його зусиль. Про суть звинувачення скажу лише, що моє слідство і звинувачувальний висновок могли б стати для студентів-юристів хрестоматійним зразком того, що таке юридична неписьменність і правова неписьменність. Чого тільки не знайдеться в одному томі небагатої на матеріяли справи: вигадані десь на боці і встромлені в найневідповідніше місце справи протоколи допитів; формально незаконно проведені, а тому недійсні, експертизи; порушення елементарних правил зберігання обстановки події до огляду (та й зрозуміло — адже зберігати було нічого); не лише фактологічно, а й текстуально дослівно тотожні протоколи допитів різних свідків; елементарне порушення презумпції невинности (коли в слідчих документах уже від першого затримання мене називали злочинцем, а вину мою визнавали безсумнівною) і т. д. і т. д..."

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТВ'ЯЗНІ І ГЕЛЬСІНКСЬКИЙ ПРОЦЕС

ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ: СПРОБА УЗАГАЛЬНЕННЯ

(Урывок)

Цей документ табірної творчости вийшов за межі СССР у такому вигляді, що відчитати його назву було нелегко. Спільний табірний доробок О.Тихого та о. В. Романюка відомий читачам українськомовних видань позацензурної творчости українців під назвою „Історична доля України. Лист українських політв'язнів. Спроба узагальнення". В англомовному виданні творчости о. В.Романюка документ дістав назву „The Position of Ukrainian Political Prisoners: An Overview."

Упорядникові дуже кортіло подати відповіднішу назву: „Кодекс чести поневоленого українця".

Автори — учитель з філософською освітою та православний священик — уклали один з кращих документів українського самвидаву, відбуваючи ув'язнення в мордовському таборі „Сосновка", який дістав назву катівні. Упорядник нагадує про це для того, щоб читач схилив свою голову перед тими, які в умовах абсолютної несвободи створили модель етичних норм достойного буття.

„Ми відмежовуємося від політики КПРС у національному питанні, трактуванні поняття демократії, так званих теорій розвитку національних літератур, мистецтва, науки, освіти.

Для нас противні і несприятливі всі види тиранії, диктатур і нехтування правами будь-яких націй і народів, іґнорування Прав Людини. Нам близьке і зрозуміле прагнення всіх народів до незалежности, підтримка цих прагнень демократичними країнами і ООН..."

О.Тихий, о. В.Романюк

В. ЧОРНОВІЛ ПРО ПРАКТИКУ ВНУТРІШНЬОГО ТЕРОРИЗМУ І ЗАКЛАДНИЦТВА В СССР

„...Незадовго до останнього арешту була оприлюднена моя заява про вступ до Української Гельсінкської Групи із закликом наслідувати мій приклад. Тому зрозуміло, що ризиковне для престижу органів совєтського правосуддя рішення штучно перетворити мене в кримінального злочинця, морально дискредитувати мене і обстоювані мною ідеї, зфабрикувавши огидне звинувачення в „спробі зґвалтування", приймалося не на рівні прокурора Мірного, котрий формально санкціонував мій арешт.

Що я став жертвою пляної широкої операції придушення вільнодумства, свідчить і засудження за фальшивими звинуваченнями в хуліганстві, опорі владі, спробі зґвалтування і подібних кримінальних злочинах цілої групи учасників Ґельсінкського руху, найбільше на Україні.

Не доводилося сумніватися, що цей засіб *політичного ґанґстеризму*, який приходить на зміну вже дискредитованій методі ув'язнення інакшедумаючих у психотюрми, викличе неґативну реакцію світової громадської думки, а тому схоплення активістів Гельсінкського руху в СССР і запроторення їх у табори для вбивць, ґрабіжників і хуліганів було санкціоноване (з урахуванням усіх можливих пропаґандистських виграшів і програшів від таких операцій) на найвищому рівні: членом Політбюра ЦК КПСС, головою КГБ СССР Ю.Б.Андроповим, безсумнівно, всім політбюром, включаючи генерального секретаря ЦК КПСС Л.І.Брежнєва — майже напевне.

Отож я, як і мої співборці в Гельсінкському русі — не жертви судових помилок. Ми — жертви акції *внутрішнього тероризму.* Я маю всі підстави вважати себе закладником політбюра ЦК КПСС, бо тримання мене в неволі насправді визначається не якимись там фактичними вироками, а внутрішньою і міжнародньою ситуацією, спричиненою в значній мірі політикою керівництва КПСС."

Лютий 1981 **В.Чорновіл**

Із звернення В.Чорновола до Комітету прав людини при ОН, Міжнародньої амнестії, Комітету за вільний світ, Гельсінкських груп США й інших країн

„...Прохаючи вас про поміч, я свідомий, як важко її дати в нинішній міжнародній ситуації. Але за моїм найглибшим переконанням не треба забувати про долю окремих людей, навіть тоді коли турбота за долю світу зростає. Адже він — світ *людей,* на ньому кожен індивідуум — єдиний і богоподібний."

Квітень 1981 В.Чорновіл

ІЗ ЗВЕРНЕННЯ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ ДО УЧАСНИКІВ БЕОҐРАДСЬКОЇ НАРАДИ 26

.. ...Будьте обережні: ваші партнери в переговорах — тюремщики, а не дипломати".

Звернення політв'язнів до учасників Мадридської наради.

Братове!

До вас звертаються політв'язні Мордовських і Пермських таборів СРСР — Олесь БЕРДНИК, Левко ЛУК'ЯНЕНКО, Мирослав МАРИНОВИЧ, Микола МАТУСЕВИЧ, Юрій ОРЛОВ, Богдан РЕБРИК, Микола РУДЕНКО, Олекса ТИХИЙ, Данило ШУМУК, Анатолій ШАРАНСЬКИЙ.

Знедолені, позбавлені елементарних людських прав, відкинуті на саме дно планетарного пекла, ми шлемо вам щире слово застереження і співчуття.

Грізна година! По лезу меча балянсує людство над термоядерною прірвою. Ви, усвідомлюючи це, зібралися для того, щоб знайти шлях до роззброєння, співіснування та спільної плятформи буття.

Проте не обманюйтеся лузгою підписаних папірців і політичних компромісів. Яке роззброєння, яка угода може привести до мети, якщо арсенали людських сердець переповнені найстрашнішою зброєю — зброєю ненависти?..

Ми говоримо це не для того, аби викликати співчуття до себе. Несучи свій хрест на Голгофу, ми не дбаємо про себе, а про долю людства, яке приречено на вічний конфлікт, доки не усунено ідеологічного переслідування всередині тих або інших країн.

Розв'яжіть негайно питання про загальну амнестію для політв'язнів у своїх країнах. Затвердіть пакт про ліквідацію в карних кодексах усіх ваших країн статтей про переслідування за ідеологічними й політичними мотивами. Хай зникне з словників Землі слово „політв'язень", не гідне людини космічної епохи. Такий крок просто і природно приведе до довір'я всередині країн, а звідси — до довір'я між народами. Адже чи можна довіряти державам, які ведуть ідеологічну війну проти своїх громадян?

Країна, де ви збираєтеся, дає чудовий приклад еволюційного переходу від тиранії до демократії. Нехай цей приклад запалить вас!

Людство втомилося від папірців і порожніх, брехливих угод. Час скинути з його чола Терновий Вінець, що кровоточить тисячоліттями. Час відчинити Браму серця!

Братове! Прислухайтеся до тривожного поклику нехтуваних і гнаних, що йдуть Хресною Дорогою!

Грізна година!

Вересень 1980 р.
Мордовія — Перм, СРСР

Президентові і Конґресові США, Керівникам і Парляментам держав, що підписали Гельсінкські угоди

Коли ми, засуджені на довгі терміни покарання за свої переконання, обговорюємо події сучасности, наші погляди нерідко відрізняються від поглядів тих, хто ще не зрозумів до кінця нелюдської природи тоталітарних режимів, бо не відчув на собі жахів існування у суспільстві „розвинутого соціалізму". Наша точка зору — це точка зору людей, що зазнають жорстокого геноциду за наявність своїх власних поглядів, це точка зору мільйонів замучених кампучійців і в'єтнамців, а також забутих світом жертв червоного терору в СРСР. Це точка зору воєннополонених польських офіцерів, по-звірячому розстріляних у Катинському лісі, а також мешканців Берліну, що загинули від рядянських куль у 1953 році, Будапешту (1956 !), Праги (1968). Сьогодні нас „ласкаво" засудили на довготривале ув'язнення, а ще недавно нас би просто розстріляли і обов'язково розстріляють при будь-якому ускладненні міжнародної ситуації. Тому наша точка зору, хоч і не співпадає з благодушно-оптимістичним способом мислення деяких державних діячів Заходу, не може не зацікавити всіх, кому дорогий мир, свобода й демократія.

Будемо конкретними. Нині пристрасті світової громадської думки розгорілися навколо питання американсько-радянської угоди ОСО—2. Нам тяжко висловити свою думку по суті укладеного договору, бо в нас немає достатньої підготовки у воєнних справах. Договір можна укласти і не укласти, його можна виконувати і не виконувати, але не в самому договорі, на нашу думку, прихована загрозу миру й цивілізації. Загроза миру й цивілізації прихована у благодушно-оптимістичному підході до питання укладення договорів між державами з різними суспільними системами.

Прихильники укладення цього договору в США наполягають на необхідності ратифікації ОСО—2, міркуючи приблизно так: якщо цей договір не буде ратифікований (американським сенатом), то це не лише потягне за собою непотрібне збільшення нашого воєнного бюджету на мільярди долярів, це посилить нестабільність у цілому світі й загрозу воєнної катастрофи.

Попри всю нашу повагу до державних діячів, що додержуються таких поглядів, ми не можемо втриматись від декількох питань, що мимохіть у нас виникають.

Чи вірно чинять державні діячі, виходячи в своїй діяльності з твердження, що договір з СРСР може усунути загрозу воєнної катастрофи?

Чи можна вважати рівноправними договори між державою у вищій мірі демократичною і державою тоталітарною?

Чи не є сам факт існування СРСР — держави, що сповідує гегемонізм, постійною загрозою воєнної катастрофи?

Ми не знаємо, яку дадуть відповідь на ці питання люди, яким вони адресовані. Але ми вважаємо за обов'язок висловити до цих питань своє ставлення. Отже, за порядком, починаючи з першого питання.

Давайте звернемось до 60-річної історії радянської держави і проаналізуємо договори, укладені урядом СРСР за цей період.

1918 рік. Радянська Росія уклала Брестський договір з Німеччиною. Чи дотримувались радянські діячі цього договору? Не лише не дотримувались, а й саме його укладнення трактоване радянською офіційною історією як видатний дипломатичний успіх Леніна, бо він, підписавши договір, якого не збирався виконувати, уник воєнного розгрому. Тобто, міжнародні договори, на думку Леніна і всіх вірних ленінців, повинні служити одній меті: допомагати вигравати воєнні битви.

У 1918—1920 роках Радянська Росія уклала договір про ненапад з Литвою, Латвією та Естонією. Чи дотримані ці договори? Їх дотримувано, доки СРСР був слабким і не міг проковтнути цих країн. Як тільки держава—монстр зміцніла, вона вже не відновлювала договору про ненапад і в 1940 році окупувала усі три країни.

До 1938 року в СРСР був договір з Чехо-Словаччиною про взаємодопомогу. Чи виконав СРСР договір? Ні. Навпаки, СРСР домовився з аґресором—Німеччиною про розподіл Польщі. На 1939 рік СРСР мав договір з Францією про взаємодопомогу. Такий самий договір мала Франція з Польщею. Отже Польща стала союзником союзника СРСР. Усі ці договори не перешкодили СРСР піти на змову з Гітлером і розділити з ним Польщу. А договір із Францією, що стала жертвою Гітлера, не був виконаний також. Коли ж в Лізі Націй порушено питання про аґресію СРСР та Німеччини, то обидві ці держави вийшли з Ліги Націй. Тобто СРСР солідаризувався з фашистською Німеччиною! Яка зворушлива єдність аґресорів!

На 1945 рік СРСР мав договір про ненапад з Японією. Чи стримав цей договір СРСР від аґресії проти Японії? Ні, не стримав!

Таким чином, усі перераховані договори були для СРСР тим, що й горезвісний Брестський мир — засобом нейтралізувати на деякий час потенційного противника. Нам здається, що наведених прикладів вистачає, щоб дійти до єдиної правильної відповіді на порушене питання, а саме: жодними договорами з СРСР не можна усунути загрозу воєнної катастрофи.

Серед дрібних злодюжок розповсюджений такий засіб негожого надбання грошей: познайомившись зі своєю майбутньою жертвою, злодюжка позичає в неї 2 карбованці. Ці гроші злодійчук в призначений термін віддає. За деякій час бере в своєї жертви ще 3 крб. і знову ж повертає вчасно із вдячністю. Таким чином злодюжка входить в довір'я своєї жертви. На третій раз він, позичивши 100 крб., зникає безслідно. Дуже простий спосіб. Але перенесений у сферу міжнародних відносин він стає дуже небезпечним. Тому нам здається, шо давати в борг злісному неплатнику—в вищій мірі нерозумно.

Чи можна вважати рівноправним договір про роззброєння між державою у вищій мірі демократичною і державою тоталітарною?

Усім ясно, що уклавши договір, демократична держава буде ретельно його виконувати. Адже, коли вона порушуватиме його, першою зверне на це увагу внутрішня політична опозиція, що має в демократичній державі необмежені можливості контролювати урядові установи, розвідку й збройні сили. У тоталітарній же державі, де немає леґальної опозиції і де будь-яка опозиція в найжорстокіший спосіб придушується, розраховувати на якийсь внутрішній контроль за дотримування договорів не доводиться. Отже, укладення договору між двома типами держав з самого початку таїть в собі елемент нерівноправности. Тому на поставлене запитання слід дати неґативну відповідь.

Чи не є сам факт існування держави, що сповідує гегемонізм, постійною загрозою воєнної катастрофи?

Ідеологічні підвалини радянської тоталітарної держави становить так зване учення марксизму-ленінізму про побудову в світі безклясового суспільства—комунізму. Згідно цієї теорії комунізм повинен перемогти в цілому світі. Цю мрію про перемогу комунізму у всесвітньому маштабі фактично перетворено на релігію радянського суспільства, що виправдовує радянський гегемонізм. Усі керівні посади в СРСР є в руках членів комуністичної партії, що сповідує цю нову релігію і в своїй практиці на світовій арені беззастережно послуговується цим ученням і ним же виправдовує всі порушення міжнародних договорів. Усі радянські представники за кордоном, працівники преси і навіть „туристи", що відвідують Захід, сповідують одну й ту саму релігію і поклялись на вірність „всепeремагаючому прапорові марксизму-ленінізму". Кого цей прапор має на меті „перемогти"? Нам здається, що тут не може бути різних думок— він має на меті перемогти цілий світ. А що відбувається у сучасному світі? Безперервні перевороти, путчі, заколоти, повстання, диверсії у країнах третього (та й не лише третього !) світу. Хто стоїть за спиною тих всіх подій? Невже ж ми настільки наївні, щоб не побачити в цьому радянських інтриґ? Варто лише прослідкувати за подіями в Чіле, В'єтнамі, Кампучії, Етіопії, Заїрі, Анголі, Ірані, Афганістані, Ємені, Нікарагуа, як стане ясно, хто й пощо здійнює там"революції" і"прогресивні соціяльні перетворення' . При тому в усіх тих „рухах" наявна антиамериканська спрямованість. Хто й пощо веде антиамериканську пропаганду у всіх частинах світу? Чому безперервно озброюються СРСР та ЙОГО сателіти? Проти кого? Хто їм загрожує? І антиамериканська пропаганда і гарячкова гонка озброєнь—усе це доводить, що саме лише існування держави, що сповідує гегемонізм, є постійною загрозою воєнної сутички. Отже, ніякий договір не стримає цю державу від маніякальних гегемоністичних прагнень. Укладення ж договору з її боку переслідує одну мету: нейтралізувати потенційного супротивника й добитися воєнної переваги. Іншої мети в цього монстра немає!

І якщо люди, що живуть далеко від цієї цитаделі тоталітаризму, в тому числі й визначні державні діячі, почнуть заперечувати, ми маємо право їх спитати: Невже ви, що знаєте цей світ зі сторони і не розумієте його, краще за нас збагнули, чим дихають і як мислять радянські керівники; краще за тих, хто ціле своє свідоме життя прожив у череві цього чудовиська і не раз чув від радянських „босів" хвалькуваті запевнення, що раніше чи пізніше вони керуватимуть світом. У плянах і прагненнях радянських керівників ніколи не було, нема й не буде добрих людських намірів. Уся їхня дипломатична гра підкорена одній меті—забезпечити собі можливість диктувати світові свою волю.

Висловлюючи свою думку про порушені питання, ми хочемо, щоб нас добре зрозуміли. Ми не проти договору з СРСР. Ні. Радше навпаки. Єдине, чого ми прагнемо, то це зробити застереження, базоване на реалістичній оцінці фактів, що укладення договору ОСО—2 не лише не усуне загрозу воєнної катастрофи, а, навпаки, зробить її більш імовірною".

Сосновка. Червень 1979

(Українські співавтори Документу: М.Руденко, Б.Ребрик, Д. Шумук, Ю. Шухевич).

ПРИМІТКИ

1. Повний текст „Листа В. Чорновола" див. *Сучасність,* 181 (січень 1976), ст. 114-117.
2. Повний текст „Деклярації" див. „Український правозахисний рух. Документи й матеріяли Української громадської групи сприяння виконання Гельсінкських угод". Торонто — Балтимор: Смолоскип, 1978, ст. 11-14.
3. Повний текст „Клопотання" див. там же, ст. 177-179.
14. У тексті документу, який вийшов за межі СССР, пропущено, що М. Матусевич — історик, який був позбавлений можливости завершити освіту.
5. Нове прізвище керівника Групи з'явилось у зв'язку з арештом М. Руденка.
6. На час укладання „Клопотання" 4 члени-засновники УГГ вже були ув'язнені.
7. Подано адресу Оксани Мешко, яка на той час мешкала в Києві.
8. У квітні 1978 року Л. Лук'яненко — вже із слідчої камери чернігівського КГБ — ще раз подав клопотання про надання УГГ офіційного статусу. Згодом Л.Лук'яненко та О. Тихий — у 1969 році з табору примусової праці — знову підносили питання про надання УГГ офіційного статусу. Застосувавши мовчанку, як традиційну тактику антидемократичного режиму, уряд СССР ніколи не визнав права на існування Української Гельсінкської Групи.
9. Повний текст див. „Інформаційний бюлетень ч. 4, листопад 1978 року", Нью Йорк: ЗП УГГ, 1981, ст. 22-27.
10 Табори Приуралля — синонімічна назва для пермських таборів.
11. Меморіяльний музей видатного українського вченого XIX ст., М. Максимовича, знаходився в селі Прохорівці біля Києва. На початку березня 1978 року музей згорів до тла.
12. Повний текст останнього слова М. Руденка див. „Український правозахисний рух. Документи й матеріяли Українсьої громадської групи сприяння виконання Гельсінкських угод". Торонто-Балтимор: Смолоскип, 1978, ст. 292-296.
13. Повний текст останнього слова О. Тихого див. там же, ст. 283-292.
14. Подано за текстом запису судового процесу проти Л. Лук'яненка. Див. „Зупиніть кривосуддя. Справа Левка Лук'янка". Сучасність, 1980, ст. 194-207.
15. Подано за текстом повідомлення News Brief. B Ruxelles: Cahiers du Samizdat, 7-2 (April 1979), st. 3-4.
16. Подано за текстом запису судового процесу проти Петра і Василя Січків. Див. „Інформаційні бюлетені Української гельсінкської групи. Випуски: ч. 1, 1978 р., безномерний, березень 1979 р., ч. 1, 1980 р., ч. 2, 1980 р. Торонто-Балтимор: Смолоскип, 1981, ст. 141-146.
17. Повний текст останнього слова Ю. Литвина див. „Юрій Литвин. (Портрети сучасників)". Нью Йорк: ЗП УГГ , 1980, ст. 9-27.
18. Повний текст останнього слова В.Чорновола див. *Новий шлях*, 22 листопада 1980.
19. Повний текст документу див. „Український правозахисний рух. Документи й матеріяли Української громадськєї групи сприяння виконання Гельсінкських угод". Торонто-Балтимор: Смолоскип, 1978, ст. 49-59.
20. Нью Йорк: ПС ЗП УГВР, 29 березня 1978, 44/78.
21. Vasyl Romanyuk. A voice in the Wildness. Letters, Appeals, Essays. Weaton, ILL: Society for the Study of Religion under Communism, 1980, pp. 107-117.
23. Повний текст відкритого листа В. Чорновола див. *Визвольний шлях,* 404 (листопад 1981), ст. 1350-1351.
24. Повний текст звернення В. Чорновола див. *Визвольний шлях,* 404 (листопад 1981), ст. 1347-1350.
25. Уривок з вірша С. Караванського „Занадто обережним". *Сутичка з тайфуном.* Нью Йорк — Балтимор — Торонто: Смолоскип, 1980, ст. 60-61.
26. Повний текст „Звернення" див. „ Український правозахисний рух. Документи й матеріяли Українсьої громадської групи сприяння виконання Гельсінкських угод". Торонто-Балтимор: Смолоскип, 1978, ст. 417-418.
27. Подано за текстом, опублікованим ПС ЗП УГВР. Нью Йорк: 27 жовтня 1980, 58/80.

Блаженний муж на лукаву
Не вступає раду,
І не стане на путь злого.
І з лютим не сяде.
А в законі Господньому
Серце його й воля
Навчається; і стане він —
Як на добрім полі
Над водою посаджене
Древо зеленіє,
Плодом вкрите. Так і муж той
В добрі своїм спіє.
А лукавих, нечістивих
І слід пропадає, —
Як той попіл, над землею
Вітер розмахає,
І не встануть з праведними
Злії з домовини.
Діла добрих обновляться,
Діла злих загинуть.

Тарас Шевченко

Напередодні виставки мистців з України в Торонто

Володимир Макаренко, Віталій Сазонов, Антон Соломуха і Володимир Стрельніков — чотири відомі українські мистці, що народилися, вчилися і працювали в Україні. В репресивній атмосфері та несприятливих умовинах творчої праці вони не могли здобути офіційного признання у своїй країні. Здобули вони натомість розголос через неофіційні виставки українських мистців неконформістів.

З кінцем 1975 року В. Макаренко з Талліну, В. Сазонов і В. Стрельніков з Одеси та Ф. Гуменюк із Дніпропетровська зорганізували першу неофіційну виставку українських мистців неконформістів у помешканні одного колекціонера в Москві. У виставці взяли участь також дві мисткині українки — Н. Павленко з Москви і Людмила Яструб з Одеси. Ця виставка принесла мистцям визнання любителів мистецтва і розголос поза межами Совєтського Союзу. В другій подібній виставці, що відбулася у березні 1976 року в Москві, група українських мистців зросла до 15.

В 1979 році відбулися виставки сучасного мистецтва з України в Мюнхені, Лондоні й Ню Йорку, в яких знайшли місце картини Макаренка, Сазонова, Соломухи і Стрельнікова. Репродукції цих картин поміщені в каталозі, що появився з цієї нагоди.

В тому ж часі Соломуха і Стрельніков вже були в Західній Европі. Щасливий виїзд на Захід Сазонова і Макаренка уможливив зорганізувати спільну виставку чотирьох мистців з України у жовтні 1982 році в Меці, Франція.

На північноамериканському континенті перша спільна виставка чотирьох недавно прибулих мистців з України відбудеться у Канаді, в Торонто, в листопаді, а в грудні — у Вінніпегу. Ця виставка дасть небувалу нагоду любителям українського мистецтва ближче познайомитися із творчістю наших земляків — Стрельнікова, Соломухи, Сазонова і Макаренка.

Володимир Макаренко народився 1943 року в селі Ново-Пушкарівка недалеко Дніпропетровська. Вчився в Мистецькій Школі в Дніпропетровську і у Вищій Школі Монументального Мистецтва ім. Мухіної в Ленінграді. Студії завершив 1969 року дипломом художника монументального розпису. Того ж року став членом відомої на Заході Петербурзької групи мистців. В 1973 році виїхав на постійний побут до Талліну, Естонія.

Брав участь у численних виставках в Таллінї. В 1975 році картина Макаренка була нагороджена в Любляні, Югославія.

Перші самостійні виставки його відбулися в 1976 році в Таллінї та Парижі. Ґалерія Гарді в Парижі видала каталог акварель Макаренка. Картини мистця були включені у виставках і каталозі Сучасного Мистецтва з України 1979 року. В 1980 році картини мистця були включені у виставках сучасних мистців неконформістів з України в Ню Йорку, Філядельфії, Вашінґтоні та Клівленді.

В 1980 році Макаренко дістав дозвіл на виїзд і поселився з родиною в Парижі. В 1982 році відбулися його індивідуальні виставки в Парижі, Стокгольмі і Торонто. Триптих Макаренка „Медитація" прийнято на світову виставку українських мистців в Торонто та Вінніпеґу. В жовтні 1982 року Макаренко брав участь у груповій виставці сучасних мистців з України в Меці, Франція, а в листопаді і грудні тих же мистців у Торонто та Вінніпеґу. Наступна самостійна виставка картин Макаренка відбудеться в грудні 1982 року в Інституті Модерного Мистецтва у Чикаґо.

Віталій Сазонов народився 1947 року в Сибірі. Студіював на історичному факультеті Одеського університету

(Продовження на ст. 6)

В пам'ять нашої Дорогої БРАТОВОЇ І ТЕТИ

бл. п. Марії Гарасимів

складаємо 100.00 долярів на СИРОТИ в БРАЗИЛІЇ

Ярослава і Лариса ГАРАСИМІВ

У ДЕСЯТУ СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ

бл. п.

МИКОЛИ ЗВАРИЧА

буде відслужена

ПОМИНАЛЬНА СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ

в церкві Св. Покрови у Торонто, Онт., Канада при Лідс Ст.

в четвер, 18 листопада 1982 р., о год. 9-ій ранку

Про молитву за душу Покійного просять Приятелів і Знайомих, сповиті смутком:

АНАСТАЗІЯ — дружина
ЗЕНОВІЙ — син з родиною, та
РОДИНА в Україні

Ділимося оцим сумною вісткою, що дня 5-го жовтня 1982 року відійшла у Вічність, в місті Самборі в Україні,

наша Невіджалувана ТЕТА та Найщиріша ПРИЯТЕЛЬКА

бл. п.

СОФІЯ ТРЕШНЕВСЬКА

довголітня вчителька та управителька школи в селі Топільниці, повіт Старий Самбір.

•

Просимо Її Знайомих та колишніх Учнів, які прочитають цю оповістку, злучитися з нашими молитвами за спокій Її Душі.

АНТОНІНА ЗВАДЮК — приятелька
ЛЕСЯ ХРАПЛИВА-ЩУР з мужем ОРЕСТОМ — сестрінка

Середовище ЗПУГВР та Об'єднання кол. Вояків УПА

повідомляють своїх Членів та все Громадянство, що 17-го жовтня 1982 р. в місті Енґліштавн, Н. Дж. упокоївся в Бозі наш Член

сл. п.

МИХАЙЛО ПОГЛІД

Покійний перейшов усі акції УПА в Україні і в 1947 році як член Рейдуючої групи перейшов в Західню Европу, а опісля поселився в США.

•

Родині висловлюємо наші співчуття.

Ділимося сумною вісткою з Арґентини, що 23-го жовтня 1982 р., на 84-му році життя, на удар серця, померла

бл. п.

МАРІЯ ЮСТИНА БОЯРСЬКА-ПОЛЯНСЬКА

дружина сл. п. д-ра Юрія Полянського, професора геолога Університету в Буенос Айрес, в Арґентині.

В глибокому смутку:

дочка — д-р МАРТА ПОЛЯНСЬКА з дітьми: ЛІЛЕЮ і ЮРОЮ
брати — д-р КОНСТАНТИН і БОГДАН МИРОСЛАВ БОЯРСЬКІ
сестра — ОЛЬГА БОЯРСЬКА-ОЛІЙНИК
та ближча і дальша Родина

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями та Знайомими, що в суботу ранком, 6-го листопада 1982 року відійшов, несподівано, у Вічність в Йонкерс, Н. Й.

наш Найдорожчий

ЧОЛОВІК, БАТЬКО, ДІДО, БРАТ, ШВАҐЕР І СТРИЙКО

св. п.

ОМЕЛЯН КАЧМАРСЬКИЙ

народжений 29-го грудня 1917 р. у Львові.

ПАНАХИДА буде відправлена у понеділок, 8-го листопада 1982 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Yonkers Funeral Home Inc., 107 Yonkers Avenue, Yonkers, N.Y.

ПОХОРОН у вівторок, 9-го листопада 1982 р., о год. 9-ій ранку з того ж похоронного заведення до української католицької церкви св. Михаїла, а звідтіля на український православний цвинтар св. Андрія у Бавнд Бруку, Н. Дж.

У глибокому смутку:

АННА — дружина
ВІРА — дочка з чоловіком ЮРІЄМ МАЇВСЬКИМ
ОСИП КОВАЛЬ — син з дружиною ОЛЕЮ і дітьми: ДАМ'ЯНОМ, ХРИСТЕЮ і ДАНЕЮ
МИРОН — брат в Німеччині
ОЛЬГА КАЧМАРСЬКА — братова
ІРЕНА КАЧМАРСЬКА — братова
ОРЕСТ — братанок з дружиною МОТРЕЮ і дітьми: ЮРЧИКОМ, ДАРЦЕЮ і ЛЯЛЕЮ
ОЛЕГ — братанок з дружиною ІРЕНОЮ і дітьми: ЕВГЕНОМ і РОМОЮ
ГАЛИНА ГІРНЯК — братаниця з донею НАТАЛКОЮ
та ближча і дальша Родина в США, Канаді, Україні та Польщі

•

Замість квітів на могилу Покійного проситься складати пожертви на Енциклопедію Українознавства.

З Волі Всевишнього відійшов від нас у Вічність, 4-го листопада 1982 р., проживши 78 років,

наш Найдорожчий МУЖ, ТАТО, ДІДО І БРАТ

бл. п.

ВОЛОДИМИР КУЛЬБА

б. учитель на рідних землях.

ПАНАХИДА — в неділю, 7-го листопада 1982 р., о год. 5-ій по пол. в похоронному заведенні Петра Яреми при 129 Іст 7-ма вул. в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОН в понеділок, 8-го листопада 1982 р., о год. 11-ій ранку з церкви св. Юра при 7-ій вул. в Ню Йорку. Тлінні Останки будуть перевезені на український католицький цвинтар у Факс Чейсі, Па.

В глибокому смутку:

дружина — МАРІЯ
сини:
ЯРОСЛАВ з донею ХРИСТИНОЮ
ВОЛОДИМИР з дружиною БОГДАННОЮ і синами ХРИСТИЯНОМ й АНДРІЙКОМ
брат — ОСТАП
сестра — ОЛЕНА з родиною в Польщі
свати: ЛЮСЯ АРДИН
СЕМЕН ЗЕНЕВИЧ

•

Замість квітів, Родина просить складати пожертви на Освітньо-Культурний Центр у Філядельфії, Па.

З глибоким жалем повідомляємо Приятелів і Знайомих, що дня 6-го листопада 1982 року відійшла у Вічність на 89-му році працьовитого та повного посвяти життя

бл. п.

СОФІЯ з ҐУҐЛЕВИЧІВ ОЛЕСНИЦЬКА

вдова по бл. п. Федорові, колишня членка управи та голова Т-ва Українських Жінок (згодом відділу Союзу Українок у Станиславові), директорка Кравецької Робітні „Основа", довголітній член управи „Української Бесіди" та член багатьох інших загально-громадських, харитативних, жіночих і політичних організацій в Україні та на еміґрації, особливо активна в допомогових акціях у користь українських політичних в'язнів і українського театрального мистецтва.

ПАНАХИДА у вівторок, 9-го листопада 1982 року, о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Литвин і Литвин, при 1600 Stuyvesant Avenue в Юньйон, Н. Дж.

ПОХОРОН в середу, 10-го листопада 1982 р., о год. 8:45 ранку в тому ж похоронному заведенні, відтак 9:30 ранку в церкві св. Івана Хрестителя на цвинтар Еверґрін в Гілсайд, Ню Джерзі.

В глибокому смутку:

синова: ІКА
сини:
ОСТАП із дружиною СЛАВОЮ
ЮРІЙ із дружиною ЛЮЦИНОЮ
ІГОР
внуки:
МАРКО з дружиною ЛЮДМИЛОЮ
НЕСТОР із дружиною ІВАНКОЮ
МАРУШКА
ТАРАС із дружиною ОЛЕЮ
ЛЮБОДАР із дружиною МАРТОЮ
МИРОН
ОЛЕСЬ
І АНЕТКА
правнуки: БОГДАН, МАРУСЯ, НАТАЛКА, АДРІЯН, ДАМ'ЯН, РОМАН, ЄВГЕНІЯ й АНДРІЙ
племінниці:
ЛЮБА ПАРУБЧАК із чоловіком проф. ДМИТРОМ і ріднею
мґр ІВАННА ЛИСИНЕЦЬКА з чоловіком проф. ОРЕСТОМ і ріднею
кузени:
ЛІДІЯ ОЛЕКСЮК із чоловіком о. ІВАНОМ і ріднею
БОГДАН ТИШИНСЬКИЙ із дружиною АСЕЮ, та ріднею
адв. РОМАН ГУҐЛЕВИЧ із дружиною ЛЮСЕЮ, та ріднею
ДАРІЯ ДАНИЛЮК із ріднею
ФОТИНА ВИННИКІВ із ріднею
д-р ТЕОДОЗІЙ СЕНДЗІК із дружиною ВІРОЮ
д-р РОМАН ОЛЕСНИЦЬКИЙ
і Рідня в ЗСА, Австралії, Канаді та Европі

ФРЕНСИС БЛЕНЧАРД, ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР Міжнародної Організації Праці (МОП) офіційно закликав совєтські власті, щоб вони дозволили міжнародним інспекторам МОП перевірити умови праці при будові газопроводу з Сибіру до Західньої Европи. Як відомо, у західній пресі появилися повідомлення про те, що при будівництві газопроводу зайняті десятки тисяч в'язнів різних совєтських тюрем, які працюють задаремно і в умовах, що не відповідають жадним правилам міжнародних норм, а також конвенціям МОП, які ратифікував Совєтський Союз.

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ ПЕРЕДАЮТЬ З Праги, столиці Чехо-Словаччини, що Биллі Ґреґем, відомий американський баптистський діяч, відомий також своєю безглуздою заявою про нібито повну свободу релігії в Совєтському Союзі, повторив те саме про так звану свободу релігії в Чехо-Словаччині після свого шестиденного перебування в тій країні.

КОНСУМЕНТИ ШТУЧНОГО „ЦУКРУ" ЗАМІСТЬ справжнього цукру, сьогодні, мають до вибору щось іншого від сахарини, яка, як виказали лябораторийні досліди на звірятах, спричинилися до недуги рака. Цю нову субстанцію — названу „аспартайн" — впроваджено на харчовий ринок під назвою „Іквол". Цей продукт є дорожчий від сахарини, але, — як вважають речники Адміністрації харчів і медикаментів, — її можна безпечно вживати. Тепер ще очікують на дозвіл, щоб можна цей новий продукт вживати в содових водах.

Напередодні...

(Закінчення зі стор. 5)

тету. Зачав малювати абстракти. Від 1965 до 1974 мешкав і працював в Одесі. В 1975 році переїхав до Естонії і замешкав в Тарту. В 1975 і 1976 роках разом з Гуменюком, Макаренком і Стрельніковим влаштував виставку шістьох українських мистців неконформістів у Москві. Після року перебування в Естонії замешкав у Москві, де брав участь в численних неофіційних виставках. Його картини були включені у виставках і каталозі сучасного мистецтва з України 1974 року в Мюнхені та Лондоні, а в 1980 році у тих же виставках у Ню Йорку, Філядельфії та Клівленді. Через участь у демонстраціях в Москві за свободу слова і мистецтва Сазонов був змушений виїхати на Захід і від 1980 року перебуває в Німеччині.

Самостійні виставки мистця відбулися 1981 року в Мюнхені і влітку 1982 року в Кельні. В жовтні 1982 року брав участь у груповій виставці сучасних мистців з України в Меці, а у виставках цих же мистців у листопаді і грудні в Торонто та Вінніпеґу.

Володимир Стрельніков народився у 1939 році в Одесі. Студіював в Одеському Художньому Училищі. Від 1960 року вчився і працював самостійно. Брав участь в офіційних республіканських виставках в Одесі, Києві, Москві та в Литві і Болгарії. Від 1972 року його картини були виставлювані тільки на неофіційних виставках в Москві, Одесі, Києві та Ленінграді. Разом з Гуменюком, Макаренком і Сазоновим влаштував виставку шістьох українських мистців неконформістів 1975 і 1976 у Москві. В 1978 році мусів виїхати на Захід.

Перша самостійна виставка мистця відбулася 1978 року у Відні, а друга в Мюнхені. Одинадцять його картин були включені у виставки і каталог сучасного мистецтва з України 1979 року. В 1980 брав участь у виставках сучасних мистців неконформістів з України в Ню Йорку, Філядельфії, Вашінґтоні та Клівленді. В 1981 році відбулися його самостійні виставки в Ґалерії Макрайнер Гоф в Бад Айблінґ та в Інституті Ґете в Мюнхені. Дві картини були прийняті на світову виставку українських мистців в Торонто у вересні 1982 року. В жовтні 1982 року брав участь у груповій виставці сучасних мистців з України в Мецу, а в листопаді і грудні у Торонто та Вінніпеґу.

Антон Соломуха народився 1945 року в Києві. Вчився у Львівському Поліграфічному Інституті в 1964-1968 роках. Від 1968 до 1974 року продовжував студії у монументальному малярстві. Після студій працював для Київського Художнього Фонду як монументаліст. Брав участь в українських і всесоюзних виставках. В 1978 році мистцеві, який в Києві одружився з француженкою, пощастило виїхати до Парижу. Від 1978 року мистець брав участь у виставках у Швайцарії, Парижі та Венеції. Його картини були включені у виставках та каталозі сучасного мистецтва з України 1979 року. Соломуха виконав мистецьке оформлення цього каталогу. В 1981 і 1982 роках був запрошений на офіційного мистця престижевого Міжнародного фестивалю камерної музики в Австрії. У жовтні 1982 року брав участь у груповій виставці сучасних з України в Меці, а в листопаді і грудні — у виставці тих же мистців у Торонто та Вінніпеґу.

Соломуха відомий у мистецькому світі під ім'ям Антон.

Володимир Стрельніков народився в 1939 році в Одесі. Студіював в Одеському Художньому Училищі. Від 1960 року вчився і працював самостійно. Почав виставлятися в Одесі на виставках Спілки художників. Брав участь в офіційних республіканських виставках в Одесі, Києві, Москві та у Литві і Болгарії. Від 1972 року його картини були виставлювані тільки на неофіційних виставках у Москві, Одесі, Києві та Ленінграді. Разом з Гуменюком, Макаренком і Сазоновим влаштував виставку шістьох українських мистців неконформістів у 1975 і 1976 роках у Москві. В 1979 році мусів виїхати на Захід.

Перша самостійна виставка відбулася 1978 року у Відні, а друга в Мюнхені. Одинадцять його картин були включені у виставки і каталог сучасного мистецтва з України 1979 року. В 1980 році брав участь у виставках сучасних мистців неконформістів з України в Ню Йорку, Філядельфії, Вашінґтону та Клівленді. В 1981 році відбулися самостійні виставки Стрельнікова в Ґалерії Макрайнер Гоф в Бад Айблінґ та в Інституті Ґете в Мюнхені. Дві картини мистця були прийняті на світову виставку українських мистців у Торонто в вересні 1982 року. В жовтні ц.р. брав участь у груповій виставці сучасних мистців з України в Меці, а у листопаді і грудні тих же мистців у Торонто та Вінніпеґу.

Дарія Даревич

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 13-го ЛИСТОПАДА 1982 р.

Джерзі Сіті, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя 270 Відд., о год. 7-ій веч. в УНДомі в Джерзі Сіті, Н. Дж. На порядку: звіти — фінансові, організаційні, збирання чл. вкладок та інші важні справи. Проситься чл. прибути, вирівняти залеглі вкладки або післати поштою на адресу фін. секр.: S. Ostrowsky, 29 Lexington Ave., Jersey City, N.J. 07304. Tel.: 432-2983.